

İSTANBUL YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
21 MART 2019 AYLIK TOPLANTISI

OTURUM BAŞKANI : Vehbi KARABIYIK
Yönetim Kurulu Başkanı

AYIN KONUĞU : Seyit Ahmet BAŞ
Sayıştay Başkanı

KONU :“Denetimin Katma Değeri”

TARİH : 21 Mart 2019 14.00 - 18.00

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Sayıştay'ımızın Sayın Başkanı, İstanbul Vergi Dairesi Sayın Başkanı, Vakıflar Bölge Müdürlüğünün Sayın Başkanı ve sevgili üyelerimiz, sevgili üstatlarım hepimize “hoşgeldiniz” diyorum, Yönetim Kurulu ve şahsım adına saygı ve sevgiler sunuyorum.

Bugün saygıdeğer arkadaşlarım konuşmacı olarak, konuk konuşmacımız Sayıştay Başkanımız Sayın Seyit Ahmet BAŞ. Bildiğiniz gibi, Kamu Gözetim Kurumu'nun kurucu Başkanı. Sayın Onursal Başkanımızla birlikte Ankara'ya ziyaretine gitmiştik ve uzun uzun sohbet etmiştik. O küçücük mütevazı bir binada Eskişehir Yolu üzerinde koskoca bir Kamu Gözetimi Kurumu yarattığı için, bütün kadroyla birlikte, İstanbul Yeminli Mali Müşavirler Odası olarak Sayın Onursal Başkanımızın direktifleri doğrultusunda her zaman Kamu Gözetimi Kurumu'nun arkasında olduğumuzu özellikle belirtmiştik. Bugün Kamu Gözetimi Kurumu kabuk değiştirdi. Daha ileriye gitme noktasında büyük çabalar var. Biz yine her zaman destekçisiyiz.

Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği olarak da Sayın Başkanımızı ziyaret ettiğimizde bizi çok güzel bir şekilde karşıladı. Ve Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği'nin geleneğinden, göreneğinden istifade etmek suretiyle, Sayın Arif AYTULUN'la beraber gitmiştik. Gerçekten bize çok büyük ilgi gösterdiler. Sayın Başkan'a şunu söylemişim “Sayın Başkanım siz kurucu Başkan'sınız, birçok tebliğ hazırlanıyor, bu tebliğlerde size çok büyük sorumluluklar düşüyor” demiştim, hatırlarsanız Sayın Başkanım. Türkiye'de bağımsız denetçi olan yok, ağırlıkla denetim şirketlerinin elinde. Lütfen hazırlayacağınız tebliğlerde Yeminli Mali Müşavir, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler arkadaşlarımıza lütfen öncelik verin. Özellikle sizden ricamız, bir Dernek Başkanı ve heyeti olarak bunu rica ediyoruz, demiştik.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Buyurun Sayın BAŞ. Sayın Başkanım beş tane yerimiz var, siz nasıl uygun görürseniz.

SEYİT AHMET BAŞ

Teşekkür ederim. Kurumlarda teamüller önemlidir. Konuşmacı nereye oturtuluyorsa, biz de oraya oturalım.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Çok ince nezaketinizle sayın Başkanım sağ olun, şeref verdiniz.

SEYİT AHMET BAŞ

Değerli üstatlar, değerli arkadaşlar, değerli meslektaşlar, tabii “Sayıştay’ı biliyoruz” diyoruz. Fakat ben çeşitli üniversitelerde konferanslara gidiyorum, bu sunumlarımızdan birisi onunla alakalı. Bugün İstanbul Üniversitesi’nde bir konferans verdik. Esasında konferans sırasında genelde şüphesiz öğrencilere hitap ediyoruz, bir takım kariyer tavsiyelerinde bulunuyoruz. Ama öncesinde Sayıştay’ın tarihçesi, Osmanlı dönemi, Sayıştay’ın bugünkü dönemi, oradaki kurumlardan filan önce bahsedince, sunumlar sonrasında genelde akademisyen arkadaşlar “Başkanım valla çok güzel, çok memnun olduk” diyorlar. Bu bağlamda eğer uygun görürseniz Sayıştay’ın tarihçesinden bahsedeyim Başkanım.

Sayıştay, Gelirlerden gelmiştir. Türk Devletlerinde denetim kültürü nasıl oluşmuş. Biraz ondan bahsedelim. Buradan niye bahsediyoruz? Biz önce kendimizi bilmeliyiz “kendimiz” deyince, özlüğüne sahip olacağız, özlüğümüz artacak ve herhangi bir Sayıştay Başkanına biraz sonra bahsedeceğim, takdim ettiğimiz hediyeleri verirken de diyeceğiz ki, “1363 yılına ait bir kitap bu, Selçuklu devletinin muhasebe sistemini anlatan bir kitap”. Oysa benim karşıma gelen Sayıştay Başkanı diyor ki, “işte 50 yıl önce kurulmuşuz” bilmem ne. Ben de ona diyorum ki, “bizim Kuruluşumuz 1862’de kurulmuş, Karahanlı Devletinde de 840 yılında “Divan-ı İşraf” diye bir kurum vardı”. Bu sadece söylem düzeyinde değil, işte bu kitap Karahanlı Devleti’nden itibaren biriken ve de ders kitabı olarak yazılmış olan, Ayasofya Kütüphanesi’nde Selçuklu Devleti Muhasebe Sistemi’ni anlatan ders kitabı. Muhasebe doküman, kayıt, onlarla dolu, ama ders kitabı bu. Niye bunu anlatıyorum? Muhasebe kitaplarımız yani TÜRMOB meslek örgütümüz tele kuruluşu bir program yaptı. Bilgisayar programı hazırladı. İşte KOBİ’ler küçük hesap muhasebesini falan tutsun diye. Muhasebe kitaplarımızda der ki, “işte muhasebenin tarihçesi muhasebenin babası İtalyan LUCA PACIOLI’ye dayanır”. O yüzden TÜRMOB’da “LUCA” koydu adını, çünkü babası o. Kendi tarihimize dönüp bakmadığımız için, gerçekten babası o mudur? Bilmiyoruz. Bu kitabı biz literatüre kazandıralım istedik, Türkçeye ve İngilizceye çevirdik, kitabın orijinali Farsça. O yüzden o kitabı çevirdik. Okullarda yaptığımız şey olduğu için, kitabımız bu. “kitab-ı siyakat.” geçiyor. Siyakat yazısıyla yazılmış demek kitab-ı siyakat. Risalet ise kitap, o günkü kendisine kitabın sunulduğu kişinin adı “peser”, ona sunulmuş. Kitabın yazarı Muhammed bin Kiya-el-Mazenderani, Mazenderani Tebriz’li, Tebriz’de yazılmış 1363 yılında. Miladi yıl. Baba 1490’da gelecek, 140 yıl sonra. Yani bizim kitaplarımız, muhasebenin babası LUCA PACIOLI 140 yıl sonra gelecek. Bu kitaptan elli yıl önce yazılmış kitaplar var. Bundan 1309’la 1339’da ve 1350’de yazılmış üç tane kitap daha var. Biz o kitapları da Yazılı Eserler Kütüphanelerinden temin ettik. Onların da üzerinde çalışıyoruz. Bir muhasebe profesörü hocam, bir de Farsça doçentle birlikte çalışıyorlar, kitap muhasebe kitabı ve Farsça. Bu kitap siyakat yazısıyla, şifreli bir kitap, şifreli bir yazı, diğer kitaplar düz yazıyla yazılmış. Dolayısıyla siyakat, niye siyakat? Nedir? Belki hani üstatlarımızdan bilenler vardır. Devlet yazışmaları gizlenmek istenmiş. Şifreli yazılmış ki, bunlar herkesin okuyamayacağı bir şey olsun. Sistemik olsun. Ola ki devlet belgesi belli olmayan ellere geçiyorsa, bunu bulmadan, bunu okutamazsın. Dolayısıyla siyakat yazısında malum Arap Alfabetinin’de altta, üstte falan noktalar olur. Siyakat yazısında noktalar kalkar. Biliyorsanız okuyabilirsiniz, bilmiyorsanız

okuyamazsınız. Birleşen, birleşmeyen harfler vardır. Onlar karışır. Birleşmeyenler birleştirilir falan, böyle karışık sistematik filan. Uzman olan rahatlıkla okur, ama uzman olmayan ondan bir şey anlamaz. Dolayısıyla devlet belgeleri de böylelikle şifrelenmiş oluyor. Mali belgeler, bu siyakat yazısıyla yazılmış, ders kitabı olarak, siyakat yazısıyla yazılmış olmasının önemi de orada bu dersi bu kitaptan almış olan kişi, mezun olduktan hemen sonrasında gidip bir devlet dairesinde işe başlayabiliyor. Bu kitap kütüphanemizde var. Bu akademik olarak ifade edilecek bir kitap. Orijinali tabii Ayasofya Kütüphanesinde, El Yazması Eserler Kütüphanesinde. İngilizcesi ve Türkçesi var. Henüz internete bunu koymadık. Genel bir girişime açmadık. Belki ilgili sorunlar falan hallolduktan sonra. Ancak bu kitabı ben Kültür Bakanımıza ve bu işlerden sorumlu Bakan Yardımcısına 10'ar takım götürdüm. Ben bizzat gittim. Biz bunun tercümesini yaptık ama El Yazması Eserler Başkanlığı bastırın daha isabetli olur, çünkü el yazması bir eser. Bakanlık da elden geçirmiş olur bu vesileyle diye. Teknik bir alan olduğu için el yazması eserlerin basımı henüz basılmıyor. Hani El Yazması Kütüphanemizde yaklaşık 80 bin kitap var. Geçen sene bir takım istemiştim, hani çevirisi yapılan kitaplardan "bir takım bana gönderin" diye. Gönderdiler, 83 tane geldi. Hadi birkaç tane daha olsun, doksan. Geri kalan 80 bin kitaba henüz dokunulmuş değil. Biz alanımızla ilgili olduğu için üzerinde çalıştık, çalışıyoruz. Bundan önce alınmış üç kitabı da çevirmeye çalışıyoruz.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Türkçe, İngilizce.

SEYİT AHMET BAŞ

Türkçe, İngilizce, Farsça.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Hayır, hayır, ilk kitabı soruyorum.

SEYİT AHMET BAŞ

İlk kitap Farsça, Selçuklu Devleti'nin resmi dili Farsça, hâkim olduğu bölgede konuşulan dil o. İran'ın başkenti Tebriz. Şimdi Farsça denince genel olarak İran denilir, ama Farsça bölgenin dili. Azerbaycan'ın Güney kesimi Farsça konuşur. Diğer kesimler de % 70 Farsça konuşur. Afganistan farsça konuşur, sesli konuşur.

Belki şunu da belirtmek de fayda var. Tabii Orta Asya'dan itibaren Anadolu'ya doğru gelirken, Türk devletleri, Türk toplumu bütün topluluklardan bir şey almış. Müslüman olduktan sonra İslam Devletinden, Abbasi Devleti'nden pek çok kurumu almış, biraz sonra bahsedeceğiz.

Daha sonrasında İstanbul'un fethiyle birlikte Bizans'ı olduğu gibi almış. Dolayısıyla Türk Devleti İmparatorluk olarak, bugünden sonra Türk Devleti birçok unsuru bünyesinde barındıran bir devlettir. Hiçbir şeyden gocunmamıştır şimdiye kadar. Yani şu unsurun olsun, tek unsurun olsun gibi bir sınır da olmamıştır. Bu imparatorluk kültürüdür, daha kapsayıcı bir kültürdür. Mesela Türkler Karahanlı dönemine kadar Göktürk Alfabesi dediğimiz alfabeyle kullanmış. Göktürk Alfabesi anlaşıldığı kadarıyla bir takım ihtiyaçlara cevap vermemiş olacak ki, 840 yılında, Karahanlılar'ın kuruluşu 840 yılı diye kabul edilir. Hemen sonrasında sekiz, on yıllık bir deneme süreci var. Bu deneme sürecinde Karahanlı Devletinden Soğd Alfabesi kullanılmış. Bugün itibariyle de tarihe karışmış hani alfabe, Soğd Alfabesiyle daha mı iyi ifade ederiz diye. Ancak daha sonra sanıyorum 3. Han olacak ikinci adı Saltık Buğra Han Müslüman olunca, Abdülkerim ismini alıyor,

Abdülkerim Saltuk Buğra Han Arap Alfabelerini kabul ediyorlar. Arap Alfabeti dediğimiz alfabeyle, yani Farsça için kullanılan alfabe, birkaç harf hariç örtüşüyor. Yani Arapça da olmayan üç harf var Farsçada. Türkçede ilave olarak bir harf daha vardır, dört harf üzerine eklenmiştir. Arap Alfabetinin daha fazla ses ihtiva ediyor. O bakımdan, yani o dönemde öyle bir ihtiyaç olmuş. Önce Soğd Alfabetini almış, sonra Müslüman olunca, özellikle de Sultan Müslüman olunca kümül ahali Müslüman olmuş. Ve de Bağdat'taki Halife, Karahanlı Devletini Müslüman devlet olarak kabul etmiş, “İslam devleti, benim dost devletim, himayemiz altındadır” diye. Böylelikle Abbasi Devleti'nden de pek çok kurum, yani Sayıştay'ın özünde olduğu gibi Abbasilerden örnek alınarak oluşturulmuş.

Ve bu kitaptan bahsettik. O kitapla, bu kitap arasında anlatılan sistematik fark var mı? Biraz önce gösterdiğimiz kitaptaki sistematik “merdiven sistemi” diyoruz, Farsça “mardivan”dan gelir. Merdiven sistemiyle muhasebe tutulmuş. Ne demek merdiven sistemi, büyük rakamlar, toplam rakamlar yukarıda yer alıyor. Onun altında bir basamak içeride detaylı, onun altında bir basamak içeride onun detayı, onun da detayı bir basamak içeride, onun için merdiven sistematüğinde gidiyor. O yüzden “merdiven sistemi” denilmiş. Merdiven sistemi Selçuklu muhasebe sisteminin temelini oluşturuyor. İlhanlı aynı sistemi kullanmış, bunda herhangi bir değişiklik yok. Kitap İlhanlı devrinde yazılmış, onu belirtiyorum. İlhanlı, Selçuklu kelimesinin üzerine İlhanlı yazmış. Bütün devlet kurumları aynen devam ediyor. Hani devlette “devamlılık esastır” prensibi çerçevesinde Selçuklu kurumlarının Osmanlı'ya geçişlerinin de zeminini hazırlayan bir durum. Yani İlhanlı'nın Selçuklu kurumlarını hiç değiştirmeden devam ediyor olması, biz de dâhil olmak üzere bol denetim, Cengiz Han'ın torunu. Aynen bunları devam ettirmişler. Bir süre sonra zaten Kazan Han'dan itibaren bütün İlhanlılar da Müslüman. Onlar da geldikleri kültürün daha üstün bir medeniyet ihtiva ettiğini görmüşler ve de yaktıkları kütüphanelerden dolayı pişman olmuşlar. Derler ki, “fırının suyu birkaç gündür mor aktı, mürekkepten dolayı” diye. Talimat veriyor, diyor ki, “şu an bu sistematüğü sürdürebilen kişiler ölmeden, bunlara kitap yazdıralım”. Bu talimatla o günkü bürokrasi 1309'da “Saadetname” diye, hani devlet işleri düzenli bir şekilde takip edilsin ki, geride bir sıkıntı kalmamasın, bunlara gerekirse bakabilelim diye. Talimat veriyor, bu işleri kitaba yazdırmak istiyor. “kitaba yazın ki, sizden sonra bunları yeni nesiller nasıl yapacak kitaptan öğrensinler” diye. Mesela biraz önce bahsetmiş olduğumuz Selçuklu'nun muhasebe sistemiyle, Osmanlı'nın muhasebe sistemi taa 1839'a kadar gelen, Sayın Oktay GÜVEMLİ hocamızın da kitabında bu anlatılıyor. 1839'a kadar merdiven sistemi kullanılıyor. Çok sağlam bir sistematik, detaylı bir muhasebe kaydı var. 1839'da değişen nedir? 1839'da değişen çift taraflı muhasebeye geçiş. Merkezi bütçe ve çift taraflı kayıt tutulmaya başlanıyor. 1839'da oluşturulan sistematik, bu günde bizim bütçe muhasebemizin sistematüğüdür. Dolayısıyla bugün 2019'da ki bütçe sistematüğü, bütçe muhasebesi 1839'a dayanır.

Başkan, reform yaptın falan dedin. O, tahakkuk esaslı muhasebe, yani mali raporlamaya yönelik olarak muhasebenin alt yapısı değişim 18'le oluyor. Öncesinde tahakkuk esaslı bir muhasebe sistematüğü söz konusu değil. Tahakkuk esaslı muhasebe geldiğine göre, hala bizim işte nakit muhasebesine ihtiyacımız var mı? Bütçe muhasebesi nakit esaslı alınır. Bütün devletlerde böyledir. O bakımdan hani ne gerekiyorsa görmek için, mali tabloları hazırlamak için de tahakkuk esastır, muhasebe tutulmuş. Bu anlamda devlette devamlılık esastır. Yeri geldikçe vurgulayacağım, Maliye Bakanlığı'nın kuruluşu 1938'dir. Diğer Bakanlıklarının kuruluşu da Tanzimat döneminde 1839'dur. Bakanlıkların teşkilatları 1839'dur. Türk devletinin ismi, cismi, teşkilatı olsun, devlet başkanlarının adı ya da unvanı değişmiştir. Yılmaz ÖZTUNA der ki, “Türk devletleri hala imparatorluk. İki ayrı belki Doğu Türk İmparatorluğu, Batı Türk İmparatorluğu, ama diyor Selçuklu'ya kadar Doğu Türk İmparatorluğu'dur, Avrupa'ya geçişiyle birlikte bu Batı Türk İmparatorluğu olmuştur” diyor. Devlette devamlılığı burada görmek lazım, efendim adı Osmanlı'yı, adı Selçuklu'yı, adı Karahanlı'yı, bunun adı Türk Devleti. Yılmaz ÖZTUNA'nın tabiriyle “Türk İmparatorluğu”. Oktay GÜVEMLİ hocamızdan bir talepte bulunmuştum 2013 yılında. Bu kitabı 2018'de

tamamlama imkânı oldu, “Orta Doğu Muhasebesinin 5000 Yıllık Tarihi”. Bunu geçen geldiğimizde de Sayın Başkanım getirmiştik, burada kütüphanemizde var.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Sağolun.

SEYİT AHMET BAŞ

Tabii bütçe imkânları çerçevesinde biz bu kitabı bastırdık. Üniversitelerimize de birer tane gönderdik devlet üniversitelerine. Özel üniversiteler de istiyorlar. Ben de “bir sponsor bulursanız bastırın” dedim. Dolayısıyla bastırılmı özel üniversitelere de gönderelim. Güzel akademik çalışma oldu. Burada İtalya, Mısır, Arabistan ve Türkiye’den yaklaşık on civarında akademisyen var. Orta Doğu Muhasebesinin 5000 Yıllık Tarihi’ni akademik bir çerçevede ele alıp ve üç cilt olarak bastırdık. Bunun birinci cildi, eski Mısır’dan İslamiyet’e kadar olan bölüm. İkinci, İslamiyet dönemi. Üçüncüsü de, başlı başına Osmanlı dönemi, günümüze kadar bu değerlendirme geliyor.

Bu Sayıştay’ın kuruluşuna ilişkin “İrade-i Seniyye”, o tarihlerde ne diyelim, bugünkü “Cumhurbaşkanı Kararnamesi” diyelim. Sultan Abdülaziz Han’ın iradesiyle 29 Mayıs 1862 tarihli. Tabii Avrupa’ya ilk seyahatinde Sultan Abdülaziz Han, diğerlerinde hani kılıç kalkan ekibiyle gitmişler. Onlar da normal ziyaret değil, seyahat yapmış ama diğeri politik ya da resmi ziyaret. O ziyaretler çerçevesinde Avrupa ülkelerinde modern kurumlar nelerdir? Merkezi bütçe sistematüğinde denetim nasıl oluyor? Filan diye. O gün itibariyle Fransa’daki sistematik hoşuna gitmiş Sultan Abdülaziz Han’ın. Ben de Fransız Başkanı’yla tanıştığımada adam hemen “ 1450’lerde kurulmuş bizim kurumumuz” falan dedi. O kadar hava basmak olsun.

Şimdi geleceğiz 840 yılında Karahanlı’nın Sayıştay’ına. Dolayısıyla her defasında “yukardayım” deyip, tabiri caizse bize evveli paslayacak.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Eski tarihli ama.

SEYİT AHMET BAŞ

Bu 1862. Kitabın 1300 sayfa. Karahanlı Sayıştay’ı 840. 1862 tarihli bu İrade-i Seniyye’den sonra, bu İrade-i Seniyye diyor ki, “umur-ı hesabiyenin bir Mahkeme-i Kübra-yı Tetkik’e havalesiyle hâsıl olacağına ve Divan-ı Alf’i muhasebe namıyla bir meclis” hâsıl olmasından bahsediyor. Diyor ki “biz Tanzimatla birlikte bir takım mali reformlar yaptık, bir takım esaslar belirledik, mali disipline uyacağız dedik. Devlet kurumları gelirler üzerinde bir harcama yapmasın dedik”, çıkartılan prensipleri sayıyor. Dolayısıyla “bütün bunlardan beklenen maksat, olumlu neticeler, faydalar bir Mahkeme-i Kübra-yı Tetkik kurarsak, o zaman hâsıl olacaktır” diyor. Bu bir mahkeme olacak. Kübra olacak ve tetkik olacak. Padişahın İrade-i Seniyye’sinde o şartlar belirtiliyor. Sonrasında bir kısım akademisyen arkadaşlarımız işte anayasalardaki hükümlere bakarak, “işte bu yargıdır, değıldir, yüksektir, alçaktır” falan bir takım değerlendirmelerde bulunuyorlar ama, kurucu iradeye bakmıyorlar. Buradan 1876 Anayasa’sına geçiyor. 1924 Anayasası’na 1876’dan geliyor. Yeni Anayasa’da hükümleri alıyor, oysa temel burada. Dolayısıyla bir mahkeme olacak yani mahkemeli bir sistematik olacak. Mahkemesiz Sayıştaylar var. Ve Kübra olacak. En yüksek mahkeme niteliğinde olacak. Gerektiğinde bakanlıkların hesabını soracak. Ve de tetkik, denetim mahkemesi olacak. Dolayısıyla 1839’da merkezi bütçe sistemine geçilmiş olmakla birlikte, arada 28 yıllık bir

geçiş dönemi var. O süreç içerisinde, hani merkezi sistemde denetim nasıl olacağı kısmıyla ilgili bir arayış var Meclis-i Mali Muhasebe diye kurulan bir yapı var. O daha sonra Maliye Bakanlığı'nın Bütçe Genel Müdürlüğü'nü ve Muhasebat Genel Müdürlüğü'nü oluşturuyor. Daha sonra Meclis-i Hazina, Hazine mak diye bir komisyon var geçiş döneminde. Ancak 1862'de bu İrade-i Seniyye'yle birlikte, padişah onayıyla birlikte Divan-ı Muhasebat kuruluyor.

1863 yılında bir nizamname ile Divan-ı Muhasebat'ın teşkil ve vesayetine dair bir nizamname ile nasıl çalışacağı, sistematüğün ne olacağı ve teşkilatı düzenleniyor. O düzenlemenin daha sonrasında 1934 yılında Divan-ı Muhasebat Kanununa temel teşkil ediyor. Sonrasında 832 Sayılı Sayıştay Kanununa temel teşkil ediyor. Hakeza bugün 6085 Sayılı Sayıştay Kanununda, 1863 tarihli nizamnameden gelmiş hükümler var. Hepsini birebir karşılaştırmadım hangisi nereden geliyor. Ama bir tanesi, daha önce bir gündem konusu oldu tabii kanuna baktığımız için biliyorum. Bugün bizim kanunumuzda bir atıf var. "Sayıştay Başkanı, Daire Başkanlığı üyesi sırasıyla Yargıtay Başkanı Daire Başkanının özlük haklarına sahiptir" diyor. 63'üncü madde bu.

1863 tarihli nizamnamenin 15'inci maddesi, orada diyor ki, "Divan-ı Muhasebat azaları Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliyye azalarının naildir", Eski kelimeler aynı kaldılar. Konuya ifade niye Yargıtay demiyor? Yargıtay yok. Yargıtay sekiz yıl sonra doğacak. Ancak Yargıtay'ın, Danıştay'ın ve de Adalet Bakanlığı'nın görevlerini yapan Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliyye var. Tanzimatla oluşturulan bir kurum. Burada kimler var? Burada bugünkü Yargıtay Başkanı var. Adalet Bakanı var. Milli Eğitim'den yok. Ancak, Danıştay Başkanı bir kurum orası. Dolayısıyla en üst düzeyde bir kurumla belirliyor, Divan-ı Muhasebat Azası'nın özlük hakları. Bugün itibarıyla o adım Yargıtay'a atıf yapılmış. Yargıtay'la, Danıştay 1868'de kurulacak.

Bunlar 1924 Anayasası'ndaki maddelerimiz, bizim kara kaplı kitap. Bazı tarihlerde, bazı düzenlemeler, bunlar 1876 tarihli Düstur İçindekiler kısmı. Orada neler var? Öğrencilere anlattığım için. Öğrencilere diyorum ki, hukuk mevzuatı sonradan geliştirilen, tamamen Avrupa'dan bizim değiştirdiğimiz bir şey değil. Almışızdır, yenilemişizdir, genişletmişizdir, ancak 1876 tarihli Düstur'un, Düstur gibi mevzuat kitabı, "kara kaplı kitap" diyoruz, hala buradan geliyor. Eskiden kamu görevlileri bunu yazmışlar, işte kara kaplı kitap bu.

Düstur'un 1'inci Tertip, 4'üncü Cilt. Usul-ü Muhakematı Cezaiyye Kanunu. Ceza Mahkemelerinin Usul Kanunları var, "Başkanım biz bunu 1945'de İsviçre'den almamış mıydık?", "almışız, ama üzerine ilave etmişiz". Almışızdır, iyi uygulama örnekleri alınmıştır. Ondan 2 asır önce, Düstur'un 1'inci cildi, Ceza Kanunname-i Hümayunu ve hepimizin bildiği Memur'ın Muhakemesine Dair Nizamname, bu da Memur Muhakeme Kanunu olacak.

Evet, bütün bu düzenlemeler aslında geçiş döneminde kullanıldı. 1924 Anayasası diyor ki, Divan-ı Muhasebat Müessesesi diyor, orijinalini aldım, Resmi Gazetede yayımlanmış hali 1924 Anayasası'nın Resmi Gazetede yayınlanan hali. Gazete tabiri yok mu? Gazete tabiri var. Başlığın hemen altındaki, o iki çizginin arasında "Türkiye Cumhuriyeti'nin Resmi Gazetesi'dir" diyor. Gazete tabiri kullanılıyor, ama gazetenin adı Resmi Ceride.

Divan-ı Muhasebat'ın bir nizamnamesi vardı 1863 tarihli. Onda zaman içinde bazı değişiklikler oldu. 1924 Anayasası da dedi ki, Divan-ı Muhasebat Müessesedir" dedi ama kanun yok. Kanun on sene sonra gelecek, 1934'de. 1934'e kadar Divan-ı Muhasebat yaptı mı, yapmadı. Divan-ı Muhasebat geçerli mevzuata göre halen devam ediyor, 1863 tarihli nizamnameye göre.

Sonra 1924 yılında o nizamnamede yer alan hükümler güncellenerek, yeni ihtiyaçlar da eklenmek suretiyle Divan-ı Muhasebat Kanunu çıktı.

Bu Düstur'larla ilgili araştırma yapmak isteyen arkadaşlarımız için de ben tavsiye ediyorum. Ben bunu biraz aradım, Düstur'da araştırma yaparken çok güzel bir çalışma buldum. Mehmet Hakan SAĞLAM Düstur'ların fihristini çıkarmış. Düstur'larda neler vardır? Hangi kanunlar gönderildi? İkinci tertip devam ediyor. 3'üncü tertipten itibaren Cumhuriyet dönemi, onları bulmak daha kolay, ama eskiler üzerinde araştırma yapmak biraz daha zor.

Divan-ı İrşad, biraz önce bahsettik, Gazneli, Karahanlı ve Selçukluların kurumu. Karahanlılar tarih olarak Gaznelilerden daha eskidir. Dolayısıyla Türklerin İslâmiyeti kabul ettiği dönem, Karahanlı Devleti'nden çeşitli kurumları alıyorlar, denetim kurulu da onlardan biri. Karahanlıların denetimini alıyor. Gazzeliler alıyor, bunu ayrıca kullanıyorlar. Divan-ı İrşad demek, "irşad" kelimesi şereften geliyor. Biz "şerefli olmak" diye kullanıyoruz. Biz isim olarak kullanıyoruz onu. Bir de fiil anlamı var, "irşad" kelimesi arapça hani kalıplara girince farklı anlamlar ifade ediyor kelimeler, fiiller. Dolayısıyla "şeref" kelimesi fiil olarak dediğimiz, hani biraz aruz vezni okuduk biraz failün, mefailün, ona benzer bir harf kalınlığı girdiği zaman, birisi başkasını zorlamak. Başkasını bir iş yapmaya zorlamak anlamına geliyor. Dolayısıyla "irşad" da kamu görevlisini dürüst olmaya zorlayan kurum, anlamı bu. Dürüstlük, dürüst olma gibi bir anlam ifade ediyor.

Divan müessesesi esasen Selçukluya kadar daha yoğun bir şekilde kullanılmış. Osmanlı'da nispeten Divan müessesesi biraz terk edilerek daha geniş coğrafyalara hitap eden bir sistematik oluşturulmaya çalışılmış.

"Divan" demek aslında "bakanlıklar" demek. Yani kamu kurumu divan şeklinde oluşturuluyor.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Memurun dürüstlüğü ihtiyacı o zaman da varmış yani.

SEYİT AHMET BAŞ

"divan", kısaca ondan da bahsedeyim, biraz tarihçe kısmı yoğun olacak ama,

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Memnuniyetle dinliyoruz sayın Başkan, çok zevkli.

SEYİT AHMET BAŞ

Selçuklu Devleti'nde, önceki Türk Devletinde, Abbasi Devleti'nde hakeza, ondan önce Sasani Devleti'nde divan var. Fakat şöyle bir farklılaşma var; Hazreti Ömer döneminde Sasani Devleti fethediliyor ve Sasani Devleti ortadan kalkıyor. Fethedildikten sonra oranın bürokratları gelip, halifeye de sunum yapıyorlar diyorlar ki, "bizde divan dediğimiz büyük defterler var, devlet işlerini ona kayıt ediyoruz, talimatınız nedir, devam edelim mi, yoksa başka bir sistematik mi öngörüyorsunuz" diye. Tabii halifenin hoşuna gidiyor "nasıl istiyorsanız öyle devam edin, bu işi bilenlerden biz İslam Devleti'nin diğer şehirlerinde de adamlar tutun, ona öğretsinler, yani bu güzel bir sanat" diyor, hoşuna gidiyor. Dolayısıyla Hazreti Ömer döneminden itibaren bu divan, aslında "divan" dediğimiz "büyük defter", "killi divan-ı" diyoruz, şiirlerini yazdığı defter. Zaman içinde Nüfus Divan-ı, Ticaret Divan-ı, Haraç Divan-ı, Divan-ı Haraç yani vergi divan-ı, Maliye Bakanlığı bünyesini oluşturuyor. Tapu Divan-ı, divanlar oluşturuluyor. Böyle defterler tutulmaya başlanıyor. Fakat defterler zaman içinde kalabalıklaşıyor, artıyor. Divanda 2 kişi, 3 kişi yetmez oluyor, "daha fazla adam buraya alın, işler hem daha hızlı olsun, kayıtlar tutulsun". Böyle olunca zaman içerisinde

o sicil no.lu defterden ziyade, o divanı tutan kişiler anlamına geliyor. Divana gittiler, divana gittim deyince, daireye gidiyorum anlamına geliyor. O yüzden sonrasında “divan”, “heyet” şeklinde kullanılmaya, başlıyor. Yani büyük defterler, devlet defterleri. Ancak, İslam Devleti’nden itibaren bu “heyet” anlamına dönüşüyor.

Emeviler döneminde bir takım sıkıntılar çıkıyor, ya da ihtiyaç hissediliyor. Divanlar var güzel, defterler de tutuluyor, devlet işleri kayda da dökülüyor. Fakat bu divanları kontrol edecek bir divan daha kuralım. Onun özel defteri olmasın ama bu sadece kontrol yapsın. Dolayısıyla tam yetkili devlet müfettişi oluyor.

Abbasi döneminde ise diyorlar ki, “mali işler teknik bilgi gerektiriyor, özellikli işler. Divan-ı Mezalim diye devlet müfettişlerinin içinden ayrılıyor ve Divan-ı İşraf kuruluyor. Dolayısıyla Divan-ı İşraf Müessesesi mali işlerde denetim yapan, hem gelir, hem gider anlamında denetim yapan bir kurum. Karahanlı, Gazzeli ve Selçuklularda da aynı kurum devam ediyor.

Osmanlı niye kullanmamış Divan-ı İşraf’ı. Osmanlı “Başbaki Kulluğu” diye başka bir denetim sistemi oluşturmuş. Başbaki Kulluğu, Divan-ı Muhasebat’tan önce, tanzimattan önce, Osmanlı’nın denetim kurumu. Başbaki Kulluğu’nun sistemi şöyle; Osmanlı düşünmüş ki, devletin toprakları, coğrafyası genişliyor, merkezden bir kurum o günün şartlarında yetişemez, dolayısıyla biz denetimi yerinde yapalım. Bütçe sistemi de, mahalli bir bütçe sistemi var. Şüphesiz merkezi İstanbul ve çevresindeki devlet bütçesinin tamamını temsil etmiyor o. Balkanlardaki Voyvadalıkların sistemi farklı. Özel bölgelerin sistemi farklı, işte gelir rejimleri farklı. Mısır’daki gelirleri, rejimi farklı, dolayısıyla her birine hitap edecek mahalli bir denetim sistemi öngörüyor.

Merkezde Başbaki Kulluğu var, Divan-ı Hümayun üyesi, bütün raporlar, bilgiler onda toplanıyor. Başbaki Kulluğu sistematik olarak Divan-ı Hümayun da devletin mali işleriyle ilgili bilgilendirmeler yapıyor. Ancak denetim, mahallinde gerçekleşiyor. Denetim hem gelir, hem gider denetimini kapsıyor. Çünkü merkeze aktarılacak olan gelir bakiyesi doğru hesaplanmış mı? Onu kontrol edecek Başbaki Kulluğu’nun naibi o gün itibarıyla. Oysa gelir denetimi yapacak, harcama denetimini de yapacak. Arta kalanla gelir bakiyesi doğru mu, merkeze gönderilecek olan tutar. Onu hesaplayacak, dolayısıyla o yüzden adı “Başbaki” yani “bakiyenin başındaki adam”. Başbaki Kulluğu, “kulluk” “devlet memurluğu” demek zaten. Bakiyenin denetimini yaptığı için, bakiyenin başındaki kişi anlamında. Tabii devlet arşivleri kelimeyi bilmedikleri için, bakır kulu diye, devlet arşivine gittiğimde onu gündeme getirdiler. Ben de anlattım, dedim, “bunun arkasında böyle bir komisyon bu. Ancak, komisyonları anlatınca, daha kolay, makul geldi. Arkadaşlar çalışsınlar, komisyona göre “Başbaki” denmesi daha uygun. Kaldı ki eski belgelerdeki yazı öyle okunuyor “baki” diyor yine, evet eski belgelerdeki yazı aynen bu şekilde. Bu kısmı öğrencilere yaptığımız kariyerle ilgili kısımlar. Arkadaşlarımla, ya da ustalarımla buna ihtiyacı yoktur sanıyorum. Eğer sorular varsa, değerlendirmeler varsa alabiliriz, ya da geçebiliriz.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

İkinci bölüme geçmeden isterseniz alalım, Sayıştay’ın tarihçesiyle ilgili. İkinci bölümümüz denetim oluyor.

SEYİT AHMET BAŞ

İkinci bölümümüz denetim oluyor, Genel denetim çerçevesi nedir ve biz Sayıştay denetimi sistemini benimsedik, bunlardan bahsedeceğiz.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Katma değerın ölçülmesi de aynı zamanda var mı?

SEYİT AHMET BAŞ

Onun içinde var.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Müsaade ederseniz ben, hem sizler dinlenin. Bir ay sonra bizim seçimli Genel Kurulumuz var, ben hazır bulmuşken, seçim kampanyaları devam ediyor. Sayenizde Seyit Bey buraya gelmişken ben de ondan yararlanayım bir, iki dakika.

Önce Sayın Seyit Ahmet BAŞ'ın anlattıkları ile ilgili size bilgi vereyim. Evet, bu çok önemli, önce şunu anlatayım. Biliyorsanız dikkate almayın, ben de az buçuk bir yerlerde buldum, okudum.

Dünyada denetim evrensel olarak 3'e ayrılıyor. 3 tane denetim var. Bir, dış denetimle ilgili, bağımsız denetim, finansal denetim. Bir, iç denetim. Bir de kurallara uygunluk denetimi. Yani en temel anlamı vergi incelemesi, kanuna uyuyor mu veya uymuyor mu? Veya vergi müfettişinin yaptığı inceleme. Sayın Seyit Ahmet BAŞ üçünde de bulundu. Birinde vergi inceleme elemanlığı yaptı. İkincisinde KGGK'yı kurdu. Şimdi de Sayıştay'ın başında. Kamu denetimi anlamında, iç denetim anlamında hepsinin başında. Ve şimdi sağ olsun bize önce Sayıştay'ın tarihçesini, bu topraklardaki muhasebenin taaa Luca falan ortada yokken, ben de bir, iki defa fırsat olmuş anlatmıştık. Sümerlilere kadar hatta gittiğini, ama en azından Selçuklularda muhasebe olduğunu bize sağ olsun anlattı. Bildiğiniz muhasebe, biz sanıyoruz ki, Avrupalı buldu muhasebeyi. Hayır, muhasebe burada Türkler tarafından bulunmuş, uygulanmış. Devlet olmak kolay değil. Ama siyakat usulünü yapmışlar, yapmamışlar, kayda daha sonra geçilmiş. Sağ olsun bize çok güzel ifade ettiler. Tabii o zamanlar henüz kapitalist sistem oluşmamış. O nedenle daha çok devletten bahsediyorsun, devletin ihtiyaçlarından, şahsın muhasebesinden pek bahsedemiyorsun. O nedenle hep bunlar devlet muhasebesi.

Hatta müsaade ederseniz bir tanesini ben anlatayım. Mesela bunun örneğini vermiştim. Uluslararası bir panelde anlatmıştım, yine anlatacağım daha sonra size söylemiştim. Bu Başbaki Kulluğu'nun "denetçi". En güzel örneği de Ayşe Sultan, sanıyorum siz onu bir yerde kullandınız. Oktay hoca kullandı. Hazreti Veli'nin kızı, yani Fatih Sultan Mehmet'in oğlu Cem Sultan ile Beyazıd birbirleriyle kavga ediyorlar. Beyazıd kazanıyor. Cem kaçıyor yurt dışına. Hazreti Veli'nin kızı Ayşe Sultan kocası da paşa ve Kütahya'da kale komutanı, Cem Sultan saldırıyor o kardeş kavgası sırasında. Paraya ihtiyacı var, kasayı açıyor, 25 bin akçe alıyor. Evrak var yani Osmanlı arşivinde bulmuş Oktay hoca bunu. Hikâye değil, gerçek yani, belgesi var. Ben gördüm, hatta ben de bunu sundum Uluslararası Panelde. 25 bin akçeyi alıyor. Bu Başbaki Kulları devletin her tarafında, Makedonya'ya kadar denetleme yapıyorlar. Denetlemeyi nasıl yapacaksın? Bir kayıt var denetlemede, defter var. Defter var işte muhasebe var, tutulmuş. Devlet muhasebesi var. Gidiyorlar, bakıyorlar, inceliyorlar 25 bin akçe yok. Nereye harcandı? Kimse bilmiyor. Belge yok, makbuz yok. Rapor yazıyor arkadaşlar rapor. Ve padişaha gidiyor, kızı hakkında rapor yazacak. "25 bin akçe geri alına" diye. 25 bin akçeyi geri istiyorlar. Ayşe Sultan bir kere onu harcamış Cem Sultan'a karşı.

Şimdi burada biraz tabii, bir padişah kızının babasıyla olan ilişkisi bir, hanımefendinin ne kadar bu konuları güzel kullanacağı. Mektup yazıyor babasına, çok güzel bir mektup. Şöyle bir paragraf

“devletin sultanı, haşmetli babam maruzatım var” diyor. “Başbaki Kulluğun geldi, inceledi, 25 bin akçeyi eksik buldu, bunların hepsi doğrudur ve ben bunu ödeyeceğim” diyor. Yani “ben bunu buraya harcadım” falan diyor ama “hatalı benim” diyor, “usulüne uygun evrak düzenlememişim, ben şimdi geriye dönüp nasıl ispat edeyim bunu, ödeyeceğim” diyor, düşünebiliyor musunuz? Hem muhasebe denetimi, hem teftiş, devletin muhasebesinin düzeni, tabii ondan sonrası akıllıca bir manevra, “ama param yok, paşa dedemden hediye bir yüzük var” Paşa dede Fatih Sultan Mehmet, “satacağım, buradaki bezirgân padişah malı diye almıyor, bir buyruk çıkar da alsınlar” diyor. Artık gerisini bilmiyorum bunun üzerine kendisi göndertmiştir 25 bin akçeyi.

Yani Başbaki Kulluğu devlet sistemi Sayın Başkanım çok güzel izah etti. 840'lara, 800'lere kadar gitti. Genellikle de biraz İran'dan devralmışız. Selçuklu, İlhanlı'dan aynı sistemi aşağı yukarı almışız. Bu sistematik şüphesiz geliştiriliyor.

SEYİT AHMET BAŞ

Girişte kısmen bahsettik. İmparatorluk kültürü böyle bir şey, dolayısıyla herhangi bir şeyden gocunmuyor. Bütün unsurlardan yararlanıyor, istifade ediyor. “yok, efendim Sasanileri yıktım, Sasanilerden bir şey kalmasın burada” demiyor. Fatih Sultan Mehmet İstanbul'u fethettiğinde de “bundan sonra Bizans yoktur” demiyor. “Türklerin Hakanı, Anadolu'nun Sultanı, Müslümanların Halifesi, Bizans'ın da Halifesiyim” diyor. Ondan sonrasında Osmanlı bünyesi Bizans hariç devam ediyor.

Bugün itibariyle de bizim devlet kurumlarında uyguladığımız evsafa, kitaplarda, bir yerlerde düzenlemesi olmayan teamüller var. Bunların şüphesiz tarihten gelen bir backgroundu var, Belki bir kısmı Bizans'tan geliyor, belki bir kısmı Sasani'lerden geliyor, bir kısmı Abbasi Devleti'nden geliyor. Dolayısıyla hangisi nereden geliyor araştırma konusu. Ama işte denetim sistematüğini ben anlatmış oldum. O yüzden hocalarımız ödev verdik belki bu konuda akademik bir çalışma yapılır diye. Ama tabii pek çok uygulama var, bunların da backgroundu var. Medeniyet buradan kaynaklandığına göre, bu işin temeli buradadır.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Söz vereceğim, ikinci bölüme geçeceğiz. Böyle bir sohbet şeklinde uygun gördü sayın Başkan. Efendim bir, iki duyuru yapayım müsaade ederseniz hemen şu arada.

04 – 05 Mayıs'ta Genel Kurulu'muz var.

Bu arada Nisan ayında panel yapabilir miyiz? Pek onu bilmiyoruz. Bu belki son panelimiz olur bu mevsim.

Sayın Başkan'a çok teşekkür ediyoruz, Ayın Konuğu olarak geldi. Sayın Başkan'ın bir başka özelliğini, demin Başbaki Kulluğu'ndan önce, “Sayıştay'ın tarihçesine ben de bir katkıda bulunabilir miyim naçizane” diye söylemişim. Ama asıl önemli özelliği şurada; Bir kere hakikaten sayın hocam, Nilgün Hocam burada, sağ olsun onunla da bir ara konuştuk. Son derece akademik bir anlayışı var sevgili Seyit Ahmet BAŞ'ın. Biz bunu Kamu Gözetimi Kurumu'nda gözlemledik. Şimdi bizim için şanstır. Yeminli Mali Müşavirlik konusunda, kendisi de bir Yeminli Mali Müşavir, birçok konuda da sağ olsun görüş alışverişinde bulunduk, bulunacağız. Sonunda bu yapılan denetim bir kamu hizmeti. Sayın Başkan da bunun her tarafında bulundu ve önderi de oldu. Şimdi çok da güzel izah edecek, “denetimin katma değer ölçülmesi” konusunda 18 – 19'unda dün bahsettiği

paneli sunacak. Bir panel var. Ben de orada hocamla sunum yapacağız, gelerseniz iyi olur. Sayıştay’ın internetinden katılabiliyorsunuz, kayıt olabiliyorsunuz.

Bu çalışma çok anlamlı. Sayın Başkan yapılan bütün bu denetimlerin neye yaradığını, bir şeye yaraması gerektiğini anlatmaya çalışıyor bilimsel çalışmalarla. Bunu tabii ölçmek lazım, bu konuda sizden de fikir bekliyor, yani “Yeminli Mali Müşavir denetim yapınca ne oluyor?”, “Sayıştay denetim yapıyor ne oluyor?”, “Vergi inceleme elemanı denetim yapıyor ne oluyor?” “ve bağımsız denetim”, topluma kattığı değer nedir? Bunu nasıl ölçeriz? Bütün arayış bu. Hakikaten son derece bilimsel, son derece akademik bir çalışma, şansı şurada; Denetimin dikkat ederseniz her köşesinde bulundu Sayın Başkan. Bağımsız denetimi biliyor, iç denetimi biliyor, kamu denetimi, uygunluk denetimini biliyor. Umarım bu çalışma iyi meyveler verir. Sayın Seyit Ahmet BAŞ’ın verimli çalışmaları, hep güzel örnekler oldu, hep güzel kitaplar çıktı. Sayıştay’da belki bunun için tam uygun bir yer. Biz de elimizden gelen katkıyı yapacağız.

Şimdi önce Sayıştay’ın tarihi konusunda veya genel muhasebe tarihi konusunda veya istediğiniz konuda söz alabilirsiniz. Ama daha sonra Sayın Seyit Ahmet BAŞ’ tan ikinci bölümü rica edeceğiz.

MUAMMER ÖZKOCA

Yiğidi öldür, hakkını yeme derler bizim Risaliye kitabı İstanbul Yeminli Mali Müşavir Odası bastırıcısı olarak 2013 yılında yayınlamış.

SEYİT AHMET BAŞ

Onlar test kitabı gibi basmışlar. Oktay hocaya “hocam bu kitaptan bize biraz getirin”, hocam getirdiler. Dedim ki, “bu ciltten biz bunu pazarlayamayız”.....

MUAMMER ÖZKOCA

Bunu biliyoruz, şimdi benim burada esas size sormak istediğim, öğrenmek istediğim daha doğrusu, Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin toprakları falan, devletin harcamaları daha önce yetki defterdarlıklara aitti. Yani devlet malının korunması bilindiği üzere, Osmanlı döneminde kazasker, bir taraf yani devletin unsuru, defterdar vergi silahını da kullanmak suretiyle önemli görevler üstlenmekteydi. Defterdarlık müessesesi sizce olumlu bir gösterge mi? Yoksa bu müesseseyi tamamen Başbakanlığa bağlı sistem haline getirmek mi lazımdı. Bu Gelir İdaresi Başkanlığı’nın Avrupa Birliği ile uyumlu yapmak doğru bir şey mi oldu?

Son olarak da izninizle Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı adına denetim yapıyorsunuz. Basından öğrendiğimiz kadarıyla gerçekten büyük yolsuzluklar ortaya çıkarıyor Sayıştay Denetçilerimiz. Bunlarla ilgili herhangi bir yaptırım var mı? Eğer cevap verirsiniz memnun olurum, teşekkür ediyorum.

SEYİT AHMET BAŞ

Başka soru varsa, alalım, hep birlikte cevap verelim.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Teşekkür ederim Muammer bey.

ASIM ÖZGÖZÜKARA

Öncelikle Sayın Başkana çok teşekkür ederim. Çok şey bilmediğimizi öğrendik. Ben birkaç katkı yapmak istiyorum. Bir tanesi okuduğuma göre, Abbasi halifeliğinde çok Türk var. Yani Abbasi dolayısıyla burada Türklerin katkısı olduğunu ben zannediyorum. Kaynaklar öyle söylüyor.

İkincisi, Osmanlı Devleti tabii çok ilginç bir devlet, bütün kurumları istediği şekilde alıyor ve bundan gocunmuyor. Bir de “divan” derken, bir de Ayak Divanı var Osmanlı Devleti’nde, Ayak Divanı daraltılmış kabinedir. Vezir, aslında devleti yönetir. Bunlar hakkında düşünceleriniz nelerdir.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Teşekkür ederiz. Buyurun.

İBRAHİM

Öncelikle hoşgeldiniz. Biz bütçeyi yaptığımız zaman ne yaparız? Bir kamu kurumuna bütçeden bir ödenek ayırırız. Kamu kurumu ise harcamayı yapar. Şimdi Sayıştay bunun neresinde? Yani biz bütçe gelir gider hesaplarını yapıyoruz. Yani Sayıştay’ı orada nasıl konumlandırıyorsunuz? Bütçe uygulamalarında Sayıştay’ın kontrolü nedir? Birinci sorum bu.

İkinci sorum, örtülü ödenekle ilgili, biliyorsunuz bir başlangıç ödeneği, ya da başlangıç giderinin binde beşine kadar Cumhurbaşkanına örtülü ödenek veriliyor. 2019’da Cumhurbaşkanına bildiğim kadarıyla 4.8 katrilyon eski parayla örtülü ödenek verilecek. 2020’de 5.5 katrilyon, 2021’de de 6.6 katrilyon. Toplam üç yılda 16.5 katrilyon tutar bir para verecek. Örtülü ödenekte Sayıştay nerede? Veya niçin yok.? Teşekkür ederim.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Zafer beye verelim.

ZAFER ALTINTAŞ

Sayın Başkan’a teşekkür ediyorum. Bizi tarihe götürdü. Esas konuşma hakkım saklı kalmak kaydıyla Çünkü güncel konulara biraz sonra gireceğiz. O zaman anlatacağım.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Sen konuşmuyorsun diye toplantı yapmayacağız.

ZAFER ALTINTAŞ

Konuşunca kısa bir sorum olacak. Demin anlattığınız olaylar, Ayşe Sultan olayında, acaba bugün Başbaki olarak aynı cesareti gösterebilir miydi? Teşekkürler.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Var mı başka soru? Sayın Başkanım buyurun. Birinci bölüm bu şekilde, ikinciyle de karıştı ama

AYFER GÜLSOY

Bir soru da ben sorabilir miyim?

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Tabii buyurun.

AYFER GÜLSOY

Acaba vergi ziyai yada gecikme faizi konularında tarihçelerde bilgiler var mı.

SEYİT AHMET BAŞ

Onu araştırmacılara havale edelim, onlar baksınlar. Belki defterdarlık müessesesi Maliye Bakanlığı'nın yapılanması, bu konuların tarihçelerine bakmam lazım. Biz sadece denetim boyutu itibariyle tarihçeye girdik. Arkadaşımızın sorusu üzerine, kısaca onu da açalım. Birbirine tabii bağlantılı, Asım üstat dedi ki, Abbasilerin içinde tabii çeşitli kademelerde Türkler vardı. Talas savaşıyla birlikte hem Türkler Müslümanlığı kabul ediyorlar ve Abbasi Devleti bakıyor ki, bu kavim savaşçı bir kavim, güçlü, kuvvetli, girişken, gözünü şeyden esirgemiyor, dolayısıyla biz asker olarak istifade edelim. Asker olarak ağırlık olunca bakıyorlar ki, insanlar düzgün çalışanlar olsun, namuslu, diğer kademelerde de istihdam ediliyor. O yüzden Türk Devleti'yle Abbasi Devleti'nin ilişkilerinin çok haşır neşir olması ve de çok sayıda kurumun geçmiş olmasının, alt yapısının orada tanımak lazım. Tabii sonrasında Abbasi Devleti'nde askerler güçleniyor ve nihayetinde Memluklu Devleti oluyor. Yani Memluklu Devleti aslında Abbasi Devleti'ndeki askerin iktidarı ele geçirmesidir. Eskiden beri var, siyakatla beraber girmiş. Memluklu sultanları Türk'tür. Çerkez olanlar vardır. Mesela Sultan Baybars, ismini belki duymuşsunuzdur, ama çok fazla söylerim ben. Moğolları iki defa yenen tek sultandır. Bir defa Filistin'de airecase denilen bir bölgede yenmişti. Daha sonra Hatay'da bir savaş daha olmuştu, bir de orada yenmişti. Yani iki defa Memluk ordusu iki seksen tabiri caizse yere sermiş. Moğollar Baybars'la baş edememişler. Moğolların gelişmesinin Baybars'a yenilmesiyle sınırlı kalmıştır. Abbasi, Memluklu ve Türk Devletleri'nin iletişimi çok güçlü.

Şimdi Abbasi Devleti'nde Maliye Bakanlığı Kurumu Divânü'l-Harâc, yani Divânü'l-Harâc vergi topluyor. Her türlü vergiyi topluyor, yedi, sekiz kalem var. Bir de Divanü's-Sadaka, zekât bağışlanan bir para değeridir, bu fakir fukaraya gitmesi lazım. Biz bunu alıp, oraya aktaralım, karıştırmayalım birbirine. İki tane ayrı divan kurmuşlar. Maliye Bakanlığı'nı gören yer Divanü'l-Haraç, bizim Sosyal Hizmetler Bakanlığı gibi zekât toplama yetkisi olup dağıtacak bir bakanlıktır divan-ı zekât. Yani hem Abbasi döneminde, hem Türk Devletlerinde denetim kurumuyla, uygulayıcı kurum ayrı olur. Karahanlı, Gazzeli ve Selçuklularda Maliye Bakanlığı Divan-ı İstifa ya da Müstevfi Divanı deniyor. Denetim kurumu Divan-ı İşraf. Dolayısıyla Türk Devleti de kendine göre bir yapılanma oluşturmuş ve sistematüğünü ona göre uyarlamış. Osmanlı'ya geçtiğimizde, Divan-ı İstifa ve Müstevfi Divanı gibi bir divan görmüyoruz. Osmanlı kendisine göre mahalli işler koordine edebilecek bir defterdarlık müessesesi oluşturmuş. Dolayısıyla bugün itibariyle mesela Selçuklu devletinde tutulan yevmiye defterinin adı "roshan" farsça, günlük defter, Osmanlı yevmiye defteri diyor, bugün biz de yevmiye defteri diyoruz. Dolayısıyla hani birçok terimlerimizde aslında bugünü yansıtıyor.

Denetim kurumu ve uygulayıcı kurumlar farklı olmuş. Maliye Bakanlığı içinde, defterdarlığın içinde, Divan-ı Harem içinde de kendi iç denetim sistematiği vardı. Ancak, genel olarak dış denetim üniteleri farklı bir kurum, mali uygulamaları yapacak farklı bir kurum olmuş. 1400'lerden itibaren Defterdar Sarı Mehmed Paşa'dan itibaren Maliye Bakanlığı Osmanlı'da 1838 Maliye Nezareti'ne kadar "defterdar"dır. Defterdarlık genelde o girişim, yani ne yapacak? Devletin toprakları genişliyor, 13 milyon karenin hesabını bir kişinin kaldırması, her ne kadar altta daire de olsa kolay değil. Onun için ikinci defterdar "şikk-1 sâni defterdarı", şikk-1 sâni evvel defterdar İstanbul ve çevresindeki mali işlere bakıyor, şikk-1 sâni defterdar Anadolu'daki mali işlere bakıyor. Sonra bir de "şikk-1 sâlis" diye Rumeli tarafının mali işlerine bakan üçüncü bir defterdar daha. Dolayısıyla aslında divan sistematiğine benzer bir mali yapı orada oluşmuş oluyor. 1838'de Maliye Bakanlığı'nın kurulmasıyla birlikte tamamen bütün işler merkezi bütçe sistematiğine uygun olarak, bütün gelirler merkezde toplanacak ve ödenekler de yine hem merkez kurumlarına, hem taşra kurumlarına gönderilecek. Dolayısıyla Maliye Bakanlığı'nın oluşumunda da böyle bir sistematiği var.

1839'dan itibaren günümüze kadar uygulanan bir sistematiği bu, günümüzde muhasebe işleri, vergilendirme işleri, muhasebenin taşradaki ayağı, bunun nispeten daha otomatik hale gelmiş olması, şimdi değişen mali yönetim sistemiyle alttaki saymanlıklarında ortadan kaldırılmamalı, defterdarlıklarda artık söyledim vergi dairelerinde kasa diye bir birim yok. Günün şartlarına göre şeyler yenileniyor. İhtiyaçlar çerçevesinde İdare de kendisini yapılandırıyor. Şunda tereddüt yok. Devlet bunu bir şekilde yürütür. Bazen yavaşlar, bazen hızlı işler, ancak devletler kurumlarla baki. Dolayısıyla Maliye Bakanlığı, belki 140'ıncı Maliye Bakanı olmuştur 1839'dan itibaren. Maliye Bakanlığı kurumsal olarak bu görevi, bu yapıyı taşıyor.

Sayıştay hakeza 1861'de kurulmuş olan yapı, öngörü, şahsiyatı neyse, bugün itibariyle ufak tefek farklılıklar, farklılaşmalar devam ediyor. İki daire olarak kurulmuş, şimdi sekiz dairemiz var. 800 denetim elemanı var. Dolayısıyla kurumlar devletin devamlılığını sağlayan şeyler, kurumlar esas itibariyle. O anlamda ben herhangi bir beis görmüyorum. İhtiyaçlar neyse bu ona göre yapılanacaktır. Değişim her zaman ister, "değişmeyeceğim, ben eskiyi muhafaza edeceğim" demek aslında ileri gitmemek demek geri gitmemiz anlamına gelmiyor. O anlamda bu İdare'nin ihtiyacı neyse, ihtiyaçlar hallolacaktır. En azından hizmeti daha etkin, verimli bir şekilde gerçekleştirmek, hizmeti yapan kişiler değişebilir ama kurumlar kendilerini yenilemek suretiyle, çağdaş örnekler, iyi uygulama örneklerini almak suretiyle geliştireceklerdir.

Bütçeleme sisteminden bahsetti İbrahim Bey. Bütçeleme sistematiğimiz, hani mevcut bütçemiz, analitik bütçe diye adlandırdığım, analitik bütçe, aslında her türlü sistematiğe göre raporlamaya koyulan bütçeden açıklama imkânı var. Dolayısıyla bu bir alt yapıdır, analitik bütçe alt yapıdır. Bu alt yapının üzerine her şeyi bina edebilirsiniz. Ancak, Sayıştay'ın denetim sistematiği; Bir, "mali raporlamaya yönelik" yani mali denetimler, ikinci denetimimiz de "uygunluk denetimi", uygunluk denetimi daha ziyade hukuka uygunluk denetimi. Burası uygunluk denetimi genel olarak kamuya yansımadır. Uygunluk denetimi mahkemeye gider sonuçta. Uygunluk denetiminden genelde iki değerlendirme çıkar. Birincisi, Sayıştay Mahkemesi'ne gidecek olan değerlendirmedir. Burada bir kamu zararı var mıdır, yok mudur? Dolayısıyla işte o yolsuzluk kazanç adı her neyse, ama bizim teknik halde kamu zararlarıdır o. Kamu zararına karar verecek olan ya mahkemedir, burası Sayıştay Mahkemesi, hesap mahkemesi, uygunluk değerlendirme sonuçlarını değerlendirir ve kamu zararı olduğuna karar verir. Savunmaları da vardır. Onlara da yeniden duruşma yapılır. Savunmalarını yaparlar. Sayıştay Savcısı görüşünü bildirir. Nihayetinde mahkeme karar verir. Temyiz Kurulu'ndan sonra da netleşir, kamu zararı var mı, yok mu, diye.

Bir arkadaşımız sorudu; “kamu zararı ne olur”. İlgili kuruma yazılır kanun çerçevesinde ilgili kurumundan tahsil edilir. Kamu zararına neden olan kamu görevlisi, kamu zararının ahizi olan, kanundaki adı “ahiz”dir. Özel şahıs ve şahıslara rücu edebilir, bunu da onlardan tahsil etme imkânı vardır. Gerekirse yargı yoluyla onlardan rücu edilir. Yoksa kamu görevlisinin maaşından tamamını tazmin etme imkânı olmayabilir. Hani bir kamu görevlisinden 3 milyon tazmin lazım ise, bunu ödeme şansı yok. O tazmin, fazla ödeme nereye gitmiştir? İşi yapan ilgiliye gitmiştir. Bu açıdan kamu görevlisinin onu tazmin etme imkânı var. Rücu etme imkânı var. Temelde hesap yardımcısının muhatabı ilgili kamu görevlisidir. Bu işle ilgili olarak Ceza Kanunları bağlamında bir suç var mıdır, yok mudur? Sayıştay Mahkemesi bunu da değerlendirir. Şayet burada Ceza Kanunları açısından değerlendirmeye ihtiyaç varsa, bunun soruşturulması lazımdır” gibi bir değerlendirme olursa, Sayıştay Mahkemesi karar verir. İlgili Savcılığa gönderilir. İlgili savcılığa gönderilmeden önce “bu konuda idari bir soruşturma daha iyi olacaktır” dendiye, hem ilgili savcılığa gönderilir, hem de idaresine yazılır. Herhangi bir veri delil suç unsuru görmüşse, biz onu hem İçişleri Bakanlığı’na yazarız, hem ilgili savcılığa yazarız, dolayısıyla da savcılıkların suç duyurusunda da bulunulur. Bu zaman içerisinde artar, azalır, ancak dairelerimiz, yani yargılama daireleri yetkilidir suç duyurusunda bulunmaya. İnce eleyip, sık dokurlar, yani her şey için de suç duyurusunda bulunulmaz. Ancak Sayıştay Yargılama Mahkemesi’nden bir suç duyurusu savcılığa gitmiş ise, savcılık başka bir şey gerek gördüğünde doğrudan dava açar. Dava sonucunda artık mahkemenin sonucu neyse ona göre gider.

Örtülü ödenek konusu, örtülü ödenek Sayıştay denetiminin dışındadır, adı üstünde örtülüdür. Teşekkür ederim.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Teşekkür ederiz. Müsaade ederseniz... Nasıl yapacağız Zafer bey?

ZAFER ALTINTAŞ

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK Zafer bey beni anlattığıma pişman etme.

SEYİT AHMET BAŞ

Belki şöyle bir yol izlemekte fayda var. Şimdi Sayıştay Denetim Raporları, 2012’den itibaren denetimi yapıyor ve bilgisayara gönderiyoruz. 2001, 2012 arasında düzenlenmiş rapor, genelde yılda bir tanedir, “genel uygunluk bildirimini” artı meclisin istediği bazı raporlar vardır “inceleme araştırma raporları” onlardır. Dolayısıyla 2001, 2012 arasında 37 rapor var. 2012, 2018 arasında 1700 küsur tane rapor var. Gazeteci yazıyor diyor ki, “Sayıştay yetkisiz denetim yapıyor”, sonrasında diyor ki, “Sayıştay raporunun görüşü...”. Hem Sayıştay raporunu kullanarak haber yapıyorsun, hem de Sayıştay yetkisiz diyorsun, yani haber kendi içinde çelişiyor. Bütün denetim raporları internet sitesindedir. Sayıştay’ın yazmış olduğu raporlardan, yayınlanmamış olan rapor yok. Hepsi internet sitesindedir. 2012 yılından itibaren 1700 raporu oradan görebilirsiniz. Bu raporun ilki il özel idaresine ilişkindir. Üniversiteye ilişkin, kamu idaresine ilişkin, dolayısıyla hepsi orada, bu raporlarda kamu kurumlarıyla ilgili her türlü eleştiri vardır. Yargılamayla şu an raporlar mahkemeye intikal eder. Mahkeme süreçleri bittikten sonra da yayınlanır. Bütün mahkeme kararlarımız temyiz kararları da dâhil olmak üzere internet sitemizde yayınlanmıştır.

ZAFER ALTINTAŞ Sayın Başkanım topluca görme imkanı var mı?

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Yok, tek tek bakacağız, öyle bir kolaylık yok. Özet bir şey var mı?

SEYİT AHMET BAŞ

Faaliyet raporumuz var. Faaliyet raporumuz internet sitemizde var.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Yani 1700 raporun şunlar şununla ilgili, bunlar bununla ilgili diye, öyle bir şey var mı?

SEYİT AHMET BAŞ

Topluca var yani, bu yılın değerlendirmesi, sanıyorum 2018 yılında 127 milyon zimmet kararı, 172 milyon ...kararı, 894 milyon ve 2 milyon 305 bin Amerikan Doları sorumlu üzerine ödenen var. 2017 yılı denetimlerinin sonucu. 2018'in Faaliyet Raporumuz. Diğer yıllarda da toplu rakamlar var. Ama diğerleri kamu kurumu bazında raporlar da geçiyor.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Sinan'cığım ikinci bölüme geçecektik ama şimdi mi sorarsın, orada mı sorarsın? İnşallah sekte vurmasın soracağın şey. Sayın BAŞ şimdi buyurun. Yeminli Mali Müşavir hakkında da denetim olduğu için, biz öyle bir şeyler inşallah duyarız diye kulaklarımızı açıyoruz.

SEYİT AHMET BAŞ

Belki biraz INTOSAI çerçevesinden bahsedelim. Sonrasında bunun Türkiye'ye yansımaları, meslekle ilgili yansımaları ne olur, onu birlikte değerlendirelim. "INTOSAI" Uluslararası Sayıştaylar Birliği. INTOSAI'nın altında yedi tane bölgesel teşkilat var. "Avrupa Sayıştaylar Birliği", "Asya Sayıştaylar Birliği", "Afrika Sayıştaylar Birliği", "Arap Sayıştaylar Birliği" falan. Biz Asya Sayıştaylar Birliği ve Avrupa Sayıştaylar Birliği üyesiyiz, Avrupa Sayıştaylar Birliği'nin de Başkanımız. . Türk Sayıştay'ı olarak ben de Yönetim Kurulu Başkanım Avrupa Sayıştaylar Birliği'nin. Asya Sayıştaylar Birliği'nin Yönetim Kurulu Üyesiydik. Ancak, bu tarafa Başkanlık verilip, epey bir mesaimizi aldığı için, uluslararası şeylerin bazen çakışıyor, birbirine. Asya Sayıştaylar Birliğine yönetimde yeterli katkı veremiyoruz diye düşündük. Yönetimden çekildik, Denetim Kurulu'na geçtik. Denetim Kurulu Üyesiyiz Asya Sayıştaylar Birliği'nde. Bunlar seçimle oluyor. Aday oluyorsunuz da, bunlar seçimle oluyor. Yedi tane aday var Yönetim Kurulu için. Türkiye, Suudi Arabistan, Kazakistan, ilk üç sırada bunlar var. Daha sonrasında daha az oy alan ülkeler vardı. Tabii birinci oymada biz çıktık. 20 oy gerekiyor, 24 oy aldık. Birinci denetçi seçildik. Sırada 17 oyla Suudi Arabistan var. 12 oyla Kazakistan var. Henüz daha Kaşıkçı olayları falan yoktu, ondan iki ay önce. Ancak bizim diplomatik olarak ilişkilerimiz kötü olduğu için, denetçi seçilirse, iki denetçi bir arada nasıl bir ekip oluşturacağız da çalıştıracağız? Bu pek mümkün görünmüyor diye, ben Genel Kurul Salonu'nda bir kulis faaliyeti yaptım. Ondan sonra ikinci oylamada Kazakistan 19 oyla öne geçti ve Kazakistan seçildi. 05 Mayıs'ta bekliyorum sizi. Dolayısıyla INTOSAI bir üst çatı kurduk. Onun altı yedi bölgesel kuruluştan biz ilk ikisinin üyesiyiz. INTOSAI ile Birleşmiş Milletler arasında bir antlaşma yapılmış. INTOSAI, Birleşmiş Milletlere yapılan çalışmalardan bahsederek, yani burada Birleşmiş Milletlere hem biz katkı verimiz, hem de Birleşmiş Milletlerin desteğini alalım diye Birleşmiş Milletler INTOSAI'ni kuruluşu olmuş o şeyden sonra. Dolayısıyla verimlilik, hesap verilebilirlik, etkinlikler, saydamlık konusunda Birleşmiş Milletler Sayıştaylar Birliği iyi bir kurumdur, INTOSAI çerçevesinde Sayıştayların

kapasitesini geliştirelim. Dolayısıyla verimlilik, hesap verilebilirlik, etkinlikler, saydamlık konusunda Sayıştaylar iyi bir kurumdur. INTOSAI çerçevesinde biz Sayıştayların kapasitesini geliştirelim. Dolayısıyla bin yıllık kalkınma hedeflerine ulaşmak konusunda INTOSAI'yi kullanalım, denmiş. Daha sonra 2015 yılında da su ürünlerini kalkınma hedefleri diye dediğimiz bu hedefler ortaya konmuş. Dolayısıyla şimdi Birleşmiş Milletler hedefleriyle ilgili hükümet çalışmalarına katkı yapmalarını, bunun bir sistematüğini oluşturmalarını bekliyorum. Biz de o çerçevede bir denetim çalışması yapacağız.

Tabii Birleşmiş Milletler diyor ki, INTOSAI yayınlamış olduğu bir Anayasal gibi bir metin var Lima Deklarasyonu, bu Deklarasyonu destekliyoruz, iyi bir Deklarasyondur diyor. Meksiko Deklarasyonu var, bunlar önemli belgeler diyor, biz bunları destekliyoruz. Üye ülkeler bu deklarasyonlarda belirlenen ilkelerle INTOSAI diğer standartları uygulasınlar, tavsiye ederiz, diyor. Dolayısıyla uluslararası çerçeve böyle, Birleşmiş Milletler nezdinde bir üst şemsiye olarak oluşmuş oluyor. Dolayısıyla bölgesel kuruluşlar, INTOSAI artı Birleşmiş Milletler olmuş oluyor. Böylelikle kamu denetiminin uluslararası şeması ortaya çıkmış oluyor. O yüzden ben bu Birleşmiş Milletler kararına değindim.

INTOSAI tarihi olarak Kamu Muhasebe Standartlarını çalışmış, 1990 yılı Denetim Standartlarını çalışmış, sonra iş kontrolleri ilgili çalışma yapmış. Ona ilişkin standartlar yapmış. Etik kurallarını yayınlamış. 2003'te de "IAASB"le bir antlaşma yapmışlar, Uluslararası Denetim Standartları Kurumu'yla, demişler ki, "bu denetim özel denetim, kamu denetimi, birbirinden ayrılabilir şeyler değildir, biz aynı denetim standartlarını kullanalım. 2003'ten itibaren de IAASB'in denetim standartlarını esas alarak INTOSAI kendisi uyarlamış, kamu denetimine uyarlamış. Denetim Standardında "bağımsız denetçi" diyor, INTOSAI standardı "kamu denetçisi" diyor. O yüzden denetim standardı müşteri diyor, şirket diyor. INTOSAI kamu idaresi diyor, ya da kamu işletmesi diyor, oysa fark orada, yani denetim gibi bir meslek için standartlar. Sonrasında "Johannesburg Kararları" dediğimiz, esasen hani değer ayrılan standardı. Bir Sayıştay'ın değeri ve topluma faydası, vatandaşın hayatını ne tür etkiliyor, anlamında bir takım ilkeler belirlemiş. Yani Sayıştay toplama katacağı değer şu ilkeleri benimsemesi durumunda bir anlam ifade edecektir, diye. Bu bakımdan bizim yapacağımız denetimin katma değerini nasıl biz ortaya çıkarabiliriz de biraz daha beyanat teşkil edecek.

Sonrasında Birleşmiş Milletlerin sürdürülebilir kalkınma hedeflerine katkı sağlamak için o hedeflere ne tür bir katkı sağlayabiliriz diye bir denetim çerçevesi oluşturmuşlar. Onastandardı diyoruz. Denetim standartları o tarihte kabul edilmiş.

INTOSAI'nin iki türlü standardı var. Bir "iyi yönetim standartları", "INTOSAI GOV" diyoruz, Diğer de "ISSAI" dediğimiz "yüksek denetim kurumları standartları". INTOSAI'nin standartları aslında uluslararası denetim standartlarından biraz daha geniş bir çerçeveyi ifade ediyor. Birazdan ona da geleceğiz. ISSAI'lar kamu sektörüne yönelik olarak, yani bir kamu idaresinin iyi yönetiminin temel ilkeleri neler olmalıdır. İç Kontrol Sistematiğı, Muhasebe Sistematiğı, Etkin Kontrol, İyi iletişim, rehberlik nasıl edebilir Sayıştay buraya. O da işte ilkeleri belirtiyor, "INTOSAI GOV" dediğimiz, iyi denetim rehberleri. Denetim Standartları ise 450'de ele alınmış. Aslında bir yüksek denetim kurumu YDK diyoruz, yani Sayıştay. Kurucu ilkeler nelerdir? INTOSAI diyor ki, "bu kurucu ilkelere haiz değilse bir Sayıştay" hani yeterli bağımsızlığa haiz değilse, raporlamasını kendisi belirlemiyorsa, bütçesine müdahaleler varsa, üyeleriyle ilgili teminatlar söz konusu değilse, diyor ki, "tam anlamıyla bir yüksek denetim kurumu değilsin, üyeliğe kabul etmem", dolayısıyla kurucu ilkeler bunlar. "düzey bir" dediğimiz Lima Deklarasyonu Sayıştay'ın Anayasası esasında.

“düzey iki” dediğimiz standart da, Sayıştayların işleyişi için ön koşullar, aslında ISSAI’lar içinde yer almayan, belki kısmen Kalite Kontrol Standardında yer alan düzenlemeler. Bir de yapılan düzenlemelere benzer düzenlemeleri Sayıştayların çalışması için bir ön koşullar geldiğinde düzey iki standartlardı onlar. “düzey üç”te temel prensipler var. Bizim “Uluslararası Denetim Standartları” dediğimiz kısım ise düzey dört’de ISSAI’lar. Düzey dört’ün içinde genel denetim rehberleri 4099’a kadar, 5000’e kadar olanlar genel denetim rehberleri. 5000 ve sonrasında olanlar da belirli konuları ele alan denetim rehberleri. Esasında belirli konuları ele alan denetim rehberleri bağımsız denetim açısından bakınca da bunlar standarda bağlanması gereken konular değil.

INTOSAI Sayıştaylar arasında netololoji birliği olsun diye, raporlar birbirleriyle karşılaştırılabilir olsun diye medya alanlara ilişkin denetim rehberleri oluşturulur.

Şimdi kısaca mesela “ikinci düzey” dediğimiz standartlar birincisi, Sayıştayların bağımsızlığı için temel ilkeleri nelerdir?

İkincisi, Sayıştayların topluma değer ve faydaları anlamında denetim ilkeleri riayet etmek lazım.

Üçüncü başlık, yirmi standardı saydamlık ve hesap verilebilirlik ilkeleri, Sayıştay bütün kamu kurumlarını denetleyecek ama kendisi nasıl saydam olacak, hesap verebilir olacak, ona ilişkin temel ilkeler var. Sonra etik kurallar aynı. Kalite kontrol 40, aslında Kalite Kontrol Standardın birebir karşılıyor. Sonraki üçüncü düzey temel prensipler var. Kamu sektörü denetim, mali denetim, performans uygunluk denetim, temel prensipleri var. Bunlar daha sonra standartlarda detaylandırılacak. Bizim ISSAI’lar, Uluslararası Denetim Standartları burası. 1 ila 4.999. Yani 1 ila 5 bin arası ISSAI’lar bunlar. Mali denetim uygulamaları, uygunluk denetim, performans denetimi, diğer kısımlar ise, uluslararası kuruluşlar denetim için ne yapar? Uluslararası kuruluş üyelerinden aidat toplar, onları bir yerlere harcar. Bunu denetim için ayrı bir standart, tekrar bir şey yayınlamak normal şartlarda gerekiyor. Ancak bütün uluslararası denetimde aynı sistematik uygulansın diye INTOSAI böyle bir rehber yayınlamış. Hakeza çevre denetimi özel bir standart yayınlamaya gerek yok. Yani çevresel konuları belli konseptte ele alabilirsin. Ancak INTOSAI diyor ki, “belli bir çerçevede istemeden çevre denetimi için yazılmış olan raporla karşılaşılabileyim”, dolayısıyla birbirlerine uyum sağlasın diye bu ilave standartlar belirlenmiş. Genel olarak çerçevesi bu. INTOSAI genel çerçevesi bu.

Bu küçük kitaplar esasında birinci düzey, ikinci düzey, üçüncü düzey rehberde bu küçük kitap içeriyor. Bunlardan on civarında getirdim, isteyen arkadaşlarımız alabilir. İki tane kütüphaneye verelim, diğerlerini de arkadaşlarımız alabilir.

Diğer denetim standartları ise, onları tercüme ettik. İnternet sitemizde de yayınladık. Bu küçük kitap var internet sitesinde, bunlar da iki cilt halinde Kamu Gözetim Kurumu Denetim Standartlarının Sayıştay Dairesine uyarlanmış hali. Bu da iki cilt, bunlar biraz ağırca olduğu için, bunu bastırıp dağıtmadık, yani Sayıştay’ı ilgilendiren bir şey. İlgilenen arkadaşlarımız internet sitemizden PDF olarak alabilirler.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Bunu biz alalım.

SEYİT AHMET BAŞ

Denetim Standartları Uygulamaları daha iyi. Bu düzenlemeler hani Sayıştay'ın kendi çalışma sistematüğini ilgilendirdiği için Resmi Gazetede yayınlanmasını gerektiren metinler değil. Ancak,

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Maliye Vergi Denetim Kurulu'nda bu kitaplar yayınlanabilir mi standart olarak, aynı standart olarak veya başka şekilde.

SEYİT AHMET BAŞ

Onlar kamu denetimi yapmıyor, özel denetim yaptıkları için. Biz bunları niye yayınlıyoruz? Tabii bir tarafın mutlaka katkısı olacak. Ancak, şeffaflık standardı diyor ki, "Sayıştay'ın yapacağı çalışmaların çerçevesini önceden yayınlamış olmanız lazım". Dolayısıyla bizim çalışma çerçevemiz, mali denetim çerçevemiz bu. Uygunluk denetim çerçevemiz bu. Performans denetim çerçevemiz bu. Bu standartlar, şüphesiz bunlar gelişmediğinden, dolayısıyla denetim standardının içinde bu olmasın diye kullanım kılavuzları, rehberler hazırlıyoruz. Dolayısıyla denetçi standardının içinde bu olmasın diye, bir de denetçi için kullanım kılavuzu, böyle rehberler hazırlıyoruz, internet sitemizde mevcut.

Bu temel klişelerden bahsettikten sonra, şimdiye kadar çok fazla üzerinde durulmamış olan ve de ben Sayıştay'da göreve başladıktan sonra ele aldığımız bu katma değer konusunda bahsetmek istiyorum.

Şimdi önceki yıllar Faaliyet Raporlarımızda işte 600 küsur rapor yazmışız, şu kadar işte karar vermişiz. Raporlar gitti meclise. İnternet sitesine koyduk. Hani bakanlar oradan bakacak. Kamu zararını kamu idaresinden, kamu görevlilerinden tahsil edilecek, kamunun parası tekrar geri alınacak İcra İflas Kanun çerçevesinde. Fakat biz kamu kurumları ne tür bir katkı sağlıyoruz? Şimdi denetim sonucu somut çıktı olarak bunlar raporda hani bir katma değer oluşturuyor. Ancak bu denetimin yegâne sonucu bu değil. Dolayısıyla denetim süreci içinde, nasıl ki Yeminli Mali Müşavir ya da Bağımsız Denetçi bir kurumda denetim yaparken işletmeden bir takım bilgiler istiyor, işte dökümler istiyor, bir takım iş kontrolü öngörüyor falan. Kamu İdaresinde biz mesela şey yapıyoruz aslında, yıl kapanana kadar ticari denetim yapıyoruz. 2019 denetimleri Temmuz ayında başlayacak, yıl kapanana kadar kamu idarelerinin çıkan bulguları düzeltme imkânı var. Rehberlik yapıyoruz. Kurumlar bu bulguları düzeltiyor. Özel sektörde bilanço sonrasında ortaya çıkan olaylar var. Genel kurulda onu da düzeltiyor. Oysa bağımsız denetçinin raporunda normalde bulgu olmaz. Ama Sayıştay denetiminde raporda bulgu oluyor. Bulgular niye oluyor? 31.12'den sonra ortaya çıkmış bir husussa, bunu geriye dönük olarak muhasebe kayıtlarını düzeltme şansı yok. Maliye Bakanlığı'nın sistemi buna imkân vermiyor. Bu sistemin bir güvencesi, dolayısıyla 31.12'ye kadar olan muhasebe sisteminin içinde düzeltmeler muhasebe kuralları çerçevesinde yapılabilir. Ancak hesaplar kapandıktan sonra kimse geriye dönük olarak hesaplarda bir şey yapamaz. Bu eski sistemde böyleydi, yeni sisteminde de böyle. O yüzden böyle bulgular çıkıyor. Kamu idaresi diyor ki denetim ekibine "üstat doğru, haklısınız, katılıyoruz buna, yani bu iyi buluş, biz de kendimizi geliştirelim, düzeltelim bunu ama seneye". Dolayısıyla seneye düzeltilecek olan bir husus Sayıştay raporlarına bulgu olarak yansıyor. Diyor ki, "mali ithamlar hazırlanmasında şöyle bir eksiklik var, uyumsuzluk var", bunun hepsini biz bilgisine sunuyoruz. Sayıştay raporlarındaki bulgular genel olarak hani mali raporlamaya ilişkin olanlar, denetim görüşünü ekleyen kısımda bu şekilde anlatılır.

Ayrıca, denetim görüşünü etkilemeyen bulgular vardır. Onlar da yani mali raporlamaya bunlar etki etmezler. Ancak, kamu idaresine bir takım önerilerde bulunulur, “şu konularda mevzuata daha iyi uyum sağlanması, ya da hizmet daha iyi yerine getiriliyorsa, hizmetin yerine getirilmesinde uygun biçimde mevzuatın yeniden düzenlenişi” bu öneride bulunur. Dolayısıyla denetim süreci içinde kamu kurumlarına çok fazla rehberlik yapıyoruz. Bunların bir ölçüsü yok. Bugün bu katma değeri nasıl ölçeceğiz? Denetim süreci sonrasında raporlar yargılama süreçleri her ne kadar tashihi karar açısından bu bir anlam gerektiriyorsa da arkadan gelenler için kazın ayağı hiç öyle değil. Bunu tazmin ediyorlar, ayağımızı denk alalım. O da bir rehberlik anlamında bir faaliyet içeriyor. Fakat geçtiğimiz süreç içerisinde ben arkadaşlarımdan şöyle bir raporlama istedim. Bilanço Komisyonunda izleniyor. Her ne kadar biz Sayıştay bütçesi için Plan Bütçe Komisyonuna gidiyorsak da, Plan Bütçe Komisyonunda milletvekili bana “Bu bütçeyi niye aldın? Buna ne kadar harcadın?” diye sormuyor. Denetimden soruyor. Dolayısıyla biz Sayıştay kadar bütçe açısından rahat olan bir kurum yok. Ne yazdıysak kuruşu kuruşuna meclisten geçiyor. Maliye Bakanlığı’na da göndermiyoruz. Sayıştay bütçesini doğrudan meclise gönderir. Meclis de kabul ediyor. Derlerse ki, “yüksek geldi, alçak geldi” her neyse, evet doğru düzeltme yapılır. Geçen sene biraz yaptırımlar için ilave ödenek istemiştik. Diğer kalemler işte % 18 – 20 civarında arttı. % 35 artırıyor. Milletvekili onu soruyor, “niye % 35 artırıyor”, izah ettim. Dedim ki, “ihtiyacım var, iktisadi işlemlere yatırım yapacağız, dolayısıyla ilave talebimiz oluyor”, sorular daha ziyade diğer denetimlerden geliyor.

Ben arkadaşlarımdan şöyle bir bilgi istedim göreve başladıktan sonra; Plan Bütçe Komisyonuna gittiğimizde biz şöyle bir çerçeve ortaya koyalım; Geçen sene denetim sonuçlarında en fazla kamu kurumlarını zorlayan olaylar neler? Kamu kurumları hangi alanlarda uyum sağlamakta zorlanıyor. Dolayısıyla biz bunları çıkaralım ortaya. Diyelim ki, kamu kurumlarının bu alanlarda ilave desteğe ihtiyacı var. Biz kamu kurumlarına bu alanlarda destek yapacağız. Önümüzdeki yıl konularına ağırlıklı olarak bunlardan seçeceğiz, bunlara yoğunlaşacağız. Bu alanlarda eğitici faaliyetler yapacağız. Rehberlik faaliyetleri yapacağız. Bir sonraki yıl rehberlik faaliyetlerimizin sonucunu ölçmek üzere de bu alanlarda bulgu çıkıyor mu, çıkmıyor mu, ona bakacağız. Dolayısıyla uyum seviyesini ölçeceğiz. Bana arkadaşlarım dedi ki, “Başkanım bütün raporlarımız bilgisayar ortamında, ancak böyle bir veriyi biz süzüp çıkaramayız, hangi kurum raporunu istiyorsanız verelim.” Ben kurumun raporlarını aldığımında, ne alayım raporun içerisinde. Dedim ki, “bunu değiştirin, çıkarabilmemiz lazım, yani denetim dönemi bittiği an benim bunu görebilmem lazım”. Bir sonraki yıl hangi alanlara yoğunlaşmalıyım ve ertesi yılda buna uyum seviyesi ne olmuş? Bunu ölçebilmeliyim. Dolayısıyla geçtiğimiz dönem içerisinde bu sistematiki oturtmaya çalıştık.

Denetçi kendi işini yapacak. Raporunu yazacak. Denetim kurumunu yöneten kişi olarak, denetimi yönlendirecek kişi olarak, benim denetim dönemim bir yıl değil. Benim denetim dönemim asgari üç yıl, dört yıl olmalı. Sorunları tespit edeceğiz, bu alanlarda yoğunlaşacağız, kamu idarelerinin kapasite artırımını sağlayacağız ve müteakip yıllarda da uyum seviyesini ölçeceğiz. Dolayısıyla 1862’de Divan-ı Muhasebat kurulduysa, yılda bir alan düzeltilmiş olsam, 156 alanı düzeltiyor olacağım. İki düzeltsek 300, üç düzeltsek 600 alanı düzeltiyor olmamız lazım idi. Demek böyle bir bakış açısıyla yaklaşmadığımız için, hala uyum sorunlarımız devam ediyor. Bu anlamda biz denetimin katma değerini kamu kurumlarındaki kapasite artışını iyileştirmeyi ölçerek bir şekilde izah edebiliriz. O yüzden oluşturmuş olduğumuz sistematik çerçevesinde bir özetine Faaliyet Raporumuzda yer verdik. “Kamu kurumlarının iş kontrol ortamındaki iyileşmeyi ölçelim” dedim. Bu sene iş kontrolüne ilişkin bir değerlendirme yaptık, bunun sonuçlarını Faaliyet Raporuna koyduk. Hani bu sene ilk yaptığımız için, geçmişle karşılaştırma imkânı yok. Ancak bu her sene devam edecek ve geçmişle karşılaştıracaktır, “geçen sene kamu kurumlarının iş kontrolü anlamında puanları şunlardır. Burada biz bir puan, iki puan iyileşme sağladık” diye. Bu sene bir notlandırma yaptık, bütün kamu idarelerini değerlendirdik iş kontrol ortamı itibarıyla. Tabii burada çok detay açıklamaya yer vermedik, nihayetinde bu Faaliyet Raporu. Ancak bunu “dış denetim genel

değerlendirme raporu” nda daha fazla açıklayacağız, yani iç kontrol raporunun değerlendirilmesini. Kontrol ortamının değerlendirilmesi bağlamında, kamu kurumlarında düzenleyici denetleyici kurumlar, Yaptırım İzleme Koordinasyon Başkanlıkları, il özel idareleri, 5018’e tabi olmayan diğer kamu idareleri genel ortamı altında. Yani 5018 Sayılı Kanun bir takım sistematikler öngörüyor. Ancak bu idareler 5018 Sayılı Kanuna tabidir ve mesela genel bütçede % 72.4 oranında bir şey varken, iş kontrol ortamına uyum varken, düzenleyeci seçili kurullar % 44’de kalıyor. Yani iç kontrol sistemi anlamında orada yeterince uygulanmamışlar % 28’de kalmış, 5018’e tabi olmayan diğer kamu idarelerinde de % 36 seviyesinde. Dolayısıyla iç kontrol ortamına ilişkin Sayıştay 5018 Kamu Mali Yönetim Kanunu, yani kamu mali yönetimine bir genel çerçeve oluşturuyor, diyelim ki, iç kontrol sistemi oluşturucan, iç denetim birimi oluşturucan, dolayısıyla idari işlemler iş kontrol sürecinde doğru olgunlaşacak. Dolayısıyla hata yapma riskini azaltacak.

Bu anlamda birincisi, iş kontrol sistemine bir takım ölçümler yapalım ve kamu idarelerini kontrol altına alalım, ne kadar olgunlaştı yıllar itibariyle bunu biz ortaya koymaya çalışalım esasen diğer kamu idaresine biz bu katkıyı sağlamışız.

Diğer taraftan muhasebe sistemine ilişkin benzer çalışmayı yapacağız. Onun çalışması devam ediyor. Henüz ona ilişkin herhangi bilgiye yer vermedik. Ancak, önümüzdeki dönem onlar da çıkmış olacak.

Bir de bunun dışında, biz raporumuza yazdık. Neyse bunlar tartışıldı. İlgili bakanlara gönderdik. Bakanlar değerlendirdi, bir takım uyum sağlayıcı faaliyetlerde bulundu. Ancak, biz bunları hiçbir şekilde raporlamıyoruz. Denetim raporlarımızda buna yer verin. Kamu idaresinin bir sürü hataları var, düzeltilsin bunları. Geçen sene yazmış olduğumuz bulgulardan da kamu idaresinin uyum sağladığı hususlar şunlar: Oysa kamu idaresinin uyum sağlamaya yönelik yazmış olduğu hususları ortaya koyan bir kamu idaresini takip edelim. İkincisi, Sayıştay olarak biz böyle bir katkı sağlıyoruz, bunu ortaya koyalım. Dolayısıyla bu yapıyı Faaliyet Raporumuzda yer verdiğimiz diğer hususlardan birisi de kamu idareleri tarafından, yani Sayıştay raporları sonucunda kamu idareleri tarafından yapılmış olan uyum sağlayıcı faaliyetler neler? Biz eleştiri yapmışız, kamu idaresi gitmiş kanunda bir değişiklik yaparak uyum sağlamış, eleştiri yapmışız genel bir takım iç düzenlemeler yapmış uyum sağlamış. Dolayısıyla Faaliyet Raporunda biz genel düzenleyici işlemleri aldık. Kamu idareleri bazında yaklaşık 300 kusur eylem var burada. Kamu idaresi sayısal bulgularına uyum sağlamak üzere, yani denetimlere, eleştirilere uyum sağlamak üzere şu düzenlemeleri yapmış; Şu idare kanunda değişiklik yapmış, o kanunun ismi de var burada, yönetmeliğin ismi de var. Dolayısıyla bunları da kamuoyuna duyuralım. Sayıştay denetim yapıyor. Kamu idareleri bunları değerli buluyor, uyum sağlıyor. Yani vatandaşa Sayıştay’ın yapmış olduğu çalışmaların sadece meclise gönderilmekten ibaret olmadığını, şimdi üzerine tanzim kararı vermekten ibaret olmadığını, bunun daha geniş çerçevede tüm kamu kurumlarının kurumsal kapasitelerini artırmaya yönelik çalışmalar olduğunu ve iyileşmelerin neler olduğunu biz daha detaylı bir şekilde açıklayalım istiyoruz. Dolayısıyla Faaliyet Raporunda kısmen bunlara yer verdik. Bir de denetim süresi tamamlandıktan sonra, “dış denetim genel değerlendirme raporu” diye meclise sunduğumuz bir genel rapor var. Esasında dış denetim bütününü o raporla değerlendirmemiz bekleniyor. Fakat şimdiye kadar o rapor bir sistematik için de hazırlanmamış. Önümüzdeki dönemde dış denetim genel değerlendirme raporu, bu söylemiş olduğum sistematikler içinden süzerek çıkacak. Biz kontrol ortamı bağlamında, bunlardan ne kadar kapasiteyi değiştirmeyi yapmışız, muhasebe sistemine bağlı ne kadar kapasite iyileştirmesi yapmışız, en çok rastlanan bulgular neler olmuş, Önümüzdeki yıl bu bulgulara ağırlık verelim. İzleme sonuçları diye bir cetvel de oluşturalım. Kamu idarelerine uyum sağlamak üzere yapmış olduğu çalışmalar nelerdir. İki yıldır, üç yıldır, dört yıldır, beş yıldır devam eden henüz uyum sağlanamayan hususlar nelerdir, bunları da dış denetim genel

değerlendirme raporumuzda işleyelim, özetleyelim istiyorum. Esasen niyetimin özeti oradadır, dış denetim genel değerlendirme raporundadır.

Kamu idarelerinde de, her gün kamu idaresini ilgilendiren genel hususlara yer verilir. Belki sorularda biraz daha genişletmeye imkân olur.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Çok teşekkür ederiz.

SEYİT AHMET BAŞ

Bu tür çalışmayı ortaya koymak biraz daha zor.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Şimdi onu paylaşacağım müsaade ederseniz. Sayın Sayıştay Başkanımızın yaptığı şeyi izlediğinizde şu ortaya çıkıyor; Biz Sayıştay olarak bir denetim yapıyoruz, ne işe yarıyor, bir işe yarıyor mu, bir işe yaraması için, bizde mi aksaklık var, düzeltelim veya gittiğimiz yerlerde kullanıcı bunu tam kullanmıyor mu, orayı bir düzeltelim. Tam Yeminli Mali Müşavir hizmeti gibi değerlensin değerli kardeşlerim. Hakikaten birlikte çalışıyor, birlikte uyum yapmaya çalışıyoruz. Nitekim biliyorsunuz biz bunu tam ölçemediğimiz için, İstanbul Üniversitesi'yle işbirliği yaptık. Sayın Nilgün ÇİL hocam Ekonometri Bölüm Başkanı, şimdi gitti. Anketimiz aşağı yukarı sonuçlanmak üzere, son bir çalıştay yapacağız 03 Nisan'da. Bizim amacımız da, bir türlü ölçemiyoruz, hem toplumsal katkısını ölçelim, hem de bizim idare nezdindeki ya da müşteri nezdindeki Yeminli Mali Müşavirlerin katma değerini ölçemiyoruz. Bunun için bir çalışma yapıyoruz. Sayın Başkan da Sayıştay için yapıyor.

Şimdi sonunda bu bir denetim. Yani yapılan denetim niye yapılıyor, neden yapıyorsun, bu denetimin sonucunda ne elde edeceksin, sağ olsun hakikaten kendisi biliyorsunuz daha önce Maliye Müsteşarı'ydı, KGK Başkanı'ydı, şimdi Sayıştay Başkanı, dünya çok iyi tanıyor kendisini. Bütün Sayıştaylar, daha önce bütün dünya KGK'ları, literatürde de çok büyük araştırmaları var. Eminim katkısı da olacak, denetim olgusuna katkıları olacak. 18 – 19 Nisan'da bu amaçla “denetimin katma değeri”, konulu bir uluslararası aslında platformun bir parçası aslında.

SEYİT AHMET BAŞ

Şimdi standart var. Az önce belki kısaca bahsettik ondan. Denetim kurullarının katma değeri ve buna ilişkin görüş “ISSAI 12” diye. Orada da daha genel bir çerçeve aslında denetim bazında bahsediliyor.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Nilgün hocam sağ olsun bizim araştırma çerçevesinde randevu talep etti. Gitti, Yeminli Mali Müşavirlik konusunda söyleşilerde bulundu. Şimdi İstanbul Üniversitesi'yle, Sayın Başkan'ım da işbirliği yapacak belki, bize yardım edecek. Yani amaç, yapılan iş neye yarıyor, bir işe yarıyor mu, yaramıyor mu, nasıl yararlı hale getiririz, nerede eksik var, nerede gedik var, bu konuda kendisinin söylediği gibi, Maliye'deki tecrübelerine dayanarak dolayısıyla Yeminli Mali Müşavir olarak bulundu. O nedenle de birlikte devlet denetimi, kamu denetimi, biz de bir anlamda kamu adına çalışıyoruz. Bunun hem bilmeyenlere, anlatılması, hem de bizim açımızdan yapılacak şeyler varsa, standartlar varsa, bizler için bir fırsat.

Şimdi bu cümleyle ilgili veya başka söyleyecekleriniz varsa Sayın Başkan'a, yorumlarınız katkılarınız varsa lütfen buyurun. Daha sonraki bölümümüzden sonra kendisini uğurlayacağız biliyorsunuz Ankara'ya dönecek.

Ben de bu arada bir, iki notum var onu size iletceğim. Evet efendim, Sinan sana vereyim sözü.

SİNAN ARSLAN

Bugün Sayın Başkanımıza konuk olduğu için çok teşekkür ederim. Faydalı bir toplantı olduğunu düşünüyorum. Üstatlarımızı bütün saygılarımla selamlıyorum. Benim sorum açıkçası bizim mesleğimize dönük. Ama öncelikle kendi kurumundaki Sayıştay denetçisi sayısı ile ilgili merakımı gidermek, buna bağlı olarak şöyle bir cümleyi, 3568 Sayılı Yasamızdaki SMMM, YMM unvanlı meslektaşlardan yararlanmak isteği konusunda herhangi bir açık kapı var mı? Bu vesileyle bağımsız denetim unvanlarının dağıtıldığı yılları hatırlatmak istiyorum. Ben de o rüzgârda denetçi belgesi aldık ama o günden bugüne kullanmak nasip olmadı. Denetçi sayısı ile denetim yapılan şirket sayısı arasında çok kötü bir ilişki var. Dolayısıyla bu konuyla ilgili görüşlerini rica ediyorum. Teşekkür ederim.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Sağ ol, toplu halde cevap vereceğiz. Buyurun Zafer Bey.

ZAFER ALTINTAŞ

Sayın Başkan teşekkür ederim. Tabii Sayıştay kamunun gelir, gider ve mallarına ilişkin hesaplarını denetleyen bir kurum. Türkiye Büyük Millet Meclisi adına çok önemli bir görevi üstleniyor. Malum 2011 yılında Bakanlıkların Teftiş Heyetleri kaldırılırken Sayıştay yükü daha da ağırlaştı. Biraz evvel Sayın Başkan bahsetti. Sayıştay Kanununda değişiklik yapılarak yetkilerin öyle olmadığını ifade etti. Fakat artık verdiği raporlar da onu gösteriyor. Ondan önce 37 tane rapor yazılmışken, ondan sonraki tarihte 1700 küsur yazıldığından bahsediyorsunuz.

SEYİT AHMET BAŞ

Evet, 13 yılda 37 rapor yazılmış,

ZAFER ALTINTAŞ

Bu çok çarpıcı bir şey, burada ya yolsuzluk yoktu, ya da gerçekten denetimler yapılmaya başlandı. Şimdi bu gerekli, ne kadar etkili olduğunu öğrenmek için uluslararası endekslerde var. Ne derece doğrudur bilemem. Mesela dünya şeffaflık örgütünün her yıl yayınladığı endekse göre, algı endeksine göre Türkiye'nin durumu çok vahim ve son beş yılda da geriye gitmiş. OECD üyeleri arasında sondan ikinci, Avrupa Birliği'nde sonuncu, dünya genelinde de 80'inci zannediyorum. Bunlar ne derece gerçeği yansıtıyor,

SEYİT AHMET BAŞ

Algı endeksi diyor ya,

ZAFER ALTINTAŞ

Tamam, algı, ama niye böyle bir algı oluyor? Onu size bırakıyorum.

SEYİT AHMET BAŞ

Ben değerlendirmeye geçmeden söyleyeyim. Bir endeks daha var yargıyla ilgili çalışmalar yapmışlar. Aslında şey de farklıydı yani. Yargı endeksi Türkiye sıralamada 121, Suudi Arabistan sıralamada 24, yani algı endeksine göre Suudi Arabistan 30, Türkiye 82. Yani endeksin algı endeksi olduğu belli. Mısır 37'nci sırada, Türkiye 150'nci sırada, biraz da onlara bakmak lazım. Kralın, büyük elçilikte adam doğramaya kadar gittiği bir süreçte siz Suudi Arabistan'ı 24'e koyarsanız, kusura bakmayın ben ona inanmıyorum.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Belki bizim yerimiz doğrudur da, Suudi Arabistan'ın ki yanlıştır.

ZAFER ALTINTAŞ

Tam içinde değiliz ama, okuduğum kadarıyla bu Sayıştay denetiminde eğer denetlenen kurumla Sayıştay arasında bir ihtilaf çıktığı takdirde bir komisyondan bahsediliyor. Doğru mu? Bilmiyorum. Beş kişilik komisyon, 3'ü Sayıştay, 2 de denetleme kurulundan üye katıldığı şeklinde...

SEYİT AHMET BAŞ

Yok.

ZAFER ALTINTAŞ

Denetleyen de, denetlenen de aynı komisyonda yer alması ne kadar doğru diye,

SEYİT AHMET BAŞ

O bilgi şuradan kaynaklanmış olabilir. Sanıyorum 2012 ya da 2013 yılında düzenleme yapılmış, sonra Anayasa Mahkemesi onu iptal etmiş. Dolayısıyla şu an öyle bir şey yok. Sanıyorum arka planda gerekçesi şöyle bir şey. Kalkmış olduğu için ben çok fazla şeye bakmış olmadım. Ancak diyor ki, "Sayıştay denetçisi geldi, bir konuda bir eleştiri yaptı. Daha sonra bu eleştiriye ilişkin olarak Sayıştay Dairesi bir karar verdi ve bu eleştiriye kaldırırsa, geriye dönük olarak artık başka bir eleştiri yapamaz. Diyelim hani bir vergi mükellefi bir vergi denetimi geçirdi. Vergi denetimine gelen müfettiş konuları inceledi. İncelediği konular içerisinde eleştirmedeği konular vardı. İki sene sonra başka bir vergi müfettişi geldi, onları denetledi ve yazdı. Diyor ki, "bunları eleştirmediyse, artık eleştirme, bu konuda artık kararını netleştir, bundan sonra gelecek olan denetçi de o denetçi böyle bakar, bu denetçi böyle bakar gibi bir şey olmasın" diye yapılmış bir düzenlemeymiş o. Anayasa Mahkemesi benzer saiklerle onu kaldırmış.

Şu aşamada Sayıştay denetçisini bağlayan şey Kanun, yürürlükte varsa diğer mevzuat ve Sayıştay Genel Kurulu'nun kararları. Sayıştay Genel Kurulu'nda karar olmadığı sürece Sayıştay denetçisi eleştirmiş, mahkeme denetçinin eleştirisini kaldırmış, bir sonraki denetçi gidiyor tekrar bir daha eleştiriyor. Dolayısıyla böyle kendisini tekrar eden, kamu kurumu da, hani geçen sene kimse bir şey demedi, "beş seneden beri biz denetim geçiriyoruz kimse bir şey demiyor, yeni denetçi geldi bizi

eleştiriyor” diye şikâyete de geliyor. Dolayısıyla diyoruz ki, “denetçi görevini yaptı, burada onu değerlendirecek olan mahkeme var, nihai kararı mahkeme verecek, denetçinin raporu bir iddianamedir, dolayısıyla yargı kararını verir”. Geçmişte ne karar verdiyse, yine emsal kararını dikkate almak suretiyle yargı kararını verir.

Bu anlamda bizim hukuka uygunluk denetimlerinde süreç, denetçinin eleştirisi idare tarafından da uygun görülüyorsa, hemen uyum sağlıyor. Genellikle emniyet birimlerinde falan öyle, bir dilek, bir husus varsa emniyetçiler hemen gidip tazmin ediyorlar. “aman bunu yazmayım biz yine tazmin edelim”, bir dakika belki mahkeme kaldıracak onu, ama onlar diyorlar ki, “rapora bizle ilgili bir şey girerse, bundan sonra benim terfi alma şansım yok, sicilim bozulur terfi alma şansım yok, dolayısıyla kesinlikle biz kesinlikle senden rapor filan bir şey istemiyoruz, gidip ödeyelim”. Emniyet birimleri çok hassas.

MEHMET NADİ ABBASOĞLU

Askerde de var Başkanım.

SEYİT AHMET BAŞ

Asker de öyle, hemen gidip tazmin ederler. Kamu görevlisi tazmin ediyor. Yani doğrudan kendisinden kaynaklanan bir şey yok ahiz'e gitmişse, ahiz'i zorluyor diyor ki, rapor edeceğim, bunu ödeyin”, dolayısıyla fazla ödemeyi kim almışsa, ondan tazmin ettiriyor.

ZAFER ALTINTAŞ

İstatistikler var mı? Ne kadar..,

SEYİT AHMET BAŞ

Tabii, tabii Faaliyet Raporlarımızda bu bilgi de var. Yani sorgu üzerine yapılan tahsilat ne kadardır, Sorgu var ama mahkeme kararı yok. Mahkeme kararıyla yapılan tazmin ne kadardır, mahkeme kararıyla yapılan berat ne kadardır, onların hepsi Faaliyet Raporumuzda o bilgiler var.

ADEM ÖZZAİM

Şimdi tam bu açıkladığınız konuda bir soru soracaktım. Cevabımın aslında yarısını aldım ama bir ilave yapacağım. Bu kamu kurumlarına rehberlik ve bu rehberlik sonucu verilen hizmet konusunda, şimdi belki idareleri de teftiş ediyorsunuz. Rapor yazıldı, kurula gidiyor. Sonuçta meclise kadar gidiyor. Şimdi bu raporların dönüşü ne oluyor? Bir tanesinde yaşadığımız olayı söylüyorum. Vergi dairesinde bir rapor yazılıyor. Örnek, KDV iadeleriyle ilgili rapor yazılıyor. Bu ilgili kurullara gidiyor, sonuçta sıfır. Ama vergi dairesinin dosyasına o rapor girdi mi, artık oluyor kanun ve iadelerde tamamen sonucu belli olmayan ya da tamamen ortadan kalkan raporlara göre bizim iade işlemlerimiz yürütülüyor. Bu da takip ediliyor mu acaba?

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

İade işlemlerimizin yürütülüyor yani.

ADEM ÖZZAİM

Evet, yürütülmüyor. Bizim Sayıştay raporlarımız, Sayıştay denetçisi raporlarımız Tebliğin, Kanunun üstüne çıkmaya başladı öyle gözüküyor idarenin gözünde. Bu konuda bir bilgi rica edeceğim. Teşekkür ederim.

SEYİT AHMET BAŞ

Bu konuyla ilgili öğlen yemek arasında bazı üstatlar da dediler. “Sayıştay raporlarında hareketle Gelir İdaresi bir şey yayınladı. KDV iadelerini de etkiliyor” falan diye. Dolayısıyla o konuyu genelgeleri alalım hem Gelir İdaresi’yle bir çalışalım, nedir bizim raporumuzda ki eleştiri nedir? Ne tür bir şey almışlar. Netice itibariyle kanun, yönetmelik, tebliğler, Katma Değer İadesini düzenleyen bir sistematik var orada. Sayıştay denetçisinin hani eleştirileri olmuş olabilir ama, “bunu bundan sonra şöyle yap, ötekini böyle yap” gibi, İdareyi yönetecek konumda değil Sayıştay denetçisi netice itibariyle, orada tebliğle ya da iç genelgeyle bunu aman durdurtalım bundan sonra Sayıştay’ın üst seviyesi bunun hesabını soracaktan ziyade, yürüyen sistematik bir şeyse bunun açık olmayan kısmını kanunda yönetmelikte hani eksiklik neyse onu tamamlamak lazım, “iadeyi durdurmaktan ziyade, iadeyi durduralım” gibi hani çok doğru bir mantık olmaz. O genelgenin fotokopisini aldım ben, cebimde, dönüşte hem Gelir İdaresi’yle konuşacağım, bir de bizim arkadaşlarımızla, rapordaki eleştirileri yazarlarla konuşacağım. Gerçekten netice itibariyle Sayıştay’ın görevi, İdare’nin fonksiyonlarını kilitlemek ya da frenlemek değil. Oysa daha etkin kamu hizmeti nasıl verilebilir, onu sağlamaya çalışmak. O bakımdan bu gündeme geldi, biraz çalışmak lazım.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Teşekkür ederiz. Zafer bey bir söz daha istiyor, sonra Muammer bey ve İbrahim bey var.

ZAFER ALTINTAŞ

Unuttuğum bir konuda, bu Kamu İhale Kanunu önemli bir kanun. Bu kanun okuduğumuz kadarıyla, saymadım ben ama 180 kere değişmiş galiba. Bu kadar değişiklik Sayıştay’ın denetimini etkilemesi bakımından ne ifade ediyor? Yoksa “biz denetimimizi yapıyoruz, önemli değil” mi deniliyor. Teşekkür ederim.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Notu aldık. 360 tane özelleştirme yapılmış. İşte iki ayda da bir değişmiş kanun. Muammer bey buyurun.

MUAMMER ÖZKOCA

Sayın Başkanım, ben daha önceki ilk sorduğum soruyu ya yanlış ifade ettim, ya anlatamadım, ama tekrar etmeyeceğim. Şu anda 5018’le 1050 sayılı Yasadaki “hazine zararlarının ne olduğu” konusunda ciddi anlamda çok farklılıklar var. Ve bununla ilgili olarak da kamu kurumları, hizmet kuruluşları gerçekten fahiş hatalar yapıyorlar. Örneğin, fazla alınan bir verginin iadesi ile ilgili olarak bir kamu kuruluşunun vergi idaresine gidip terkin ettirdiğine de tanık oldum. Şimdi kamu tüzel kişilerinin özellikle belediyelerin kötü niyetli demiyorum, yolsuzluk demiyorum, ama yanlış giden bir şeyler var. Bu konuda da en iyi denetim yapabilecekleri Yeminli Mali Müşavirler olarak görüyorum. Her ne kadar bağımsız denetçiler bu işi yapabilirse...

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Ağzından bal damlıyor bak.

MUAMMER ÖZKOCA

İlkesiz denetim yapıyorlar ve onların kendi koyduğu kuralları ne kadar uyup uymadığını, uygunluk denetimi yapılır. Oysa kamu tüzel kişilerinde hazine zararında oluşacağı, ki oluşuyor. Bu konuda en iyi denetimi yapabilecek birim bence Maliye Bakanlığı, Sayıştay denetçilerinden öte,

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Onların yanında yani, ille de sadece yerine geçmesi değil.

MUAMMER ÖZKOCA

Niye, kesinlikle öyle bir kastım yok. Bu işi bağlantı olarak yapabilecek en iyi kurum şu anda Yeminli Mali Müşavirler Odası diyorum. Benim kendimi ifade etmem hiçbir şey ifade etmiyor ama sizin bizi bilgilendirmeniz, böyle bir çalışma yapılsa Yeminli Mali Müşavirler örneğin belediyeler, vakıfların nüfusa göre yeminliler der ise, zorunluluk getirilse bizlere iş çıkar. Hem kamu yararına saygın bir iş yapmış oluruz, sizin samimiyetinize, güler yüzünüze güvenerek bunu söylüyoruz. Burada biz gerçekten yurt sever insanlarız. Hiç birimiz birbirimizin düşmanı değil. Ama birlikte yaparsak daha kolay başarırız diyorum.

Bu arada getirdiğiniz kitaplardan imza talep ediyorum ben, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Muammer seni tebrik ederim, o kadar konuşma içinde en güzel. Emrinize amadeyiz gördüğünüz gibi, yeminliden yararlanın.

SEYİT AHMET BAŞ

Evet, tabii kitabı yazarı imzalar, ben kitabın yazarı değilim. Kitaplar INTOSAI Standartlarıdır. Kitaplar bitecek siz iki tanesini alın.

DİNLEYİCİ

Üstat bahsetti 1700 civarı rapor düzenlendi

SEYİT AHMET BAŞ

Meclise gönderilen 1700

DİNLEYİCİ

Gönderilenler, bunların içerisindeki en fazla rapor düzenlenen kurum, mesela askeriye, emniyet veya işte belediyeler falan. İlk üç kurum hangisi? Ya da Sayıştay'ın raporuna konu olan dersek.

Ve bir diğerk nokta da belediyeler de Sayıştay kapsamında değil mi? Burada belediyelerin incelemelerinde de gerek hşkşmete yakın, gerekse hşkşmetten olan belediyeler anlamında yapılan, rapora konu olan kaç rapor var.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Faaliyet Raporunda vardır.

DİNLEYİCİ

Ben genel bilgi alanında sordum. Yani burada nasıl bir sayı var mıdır?

BAŞKAN

Sağolasın. Buyurun Bşlent bey. Son soruyu alıyoruz.

DİNLEYİCİ

Şimdi biraz şnce vergi dairelerinin KDV iadelerinden bahsedildi. Ben vergi dairesi mřdřrlřęř yaptım. Gerçekten Sayıştay denetçileri vergi dairelerinin korkulu rşyası. Şimdi yaşadığım bir olayı anlatayım. Emekli olduğum sene ben bir KDV iadesi yaptım. KDV iadesi yaptığım kişi de Ticaret Odası'na kayıtlı değilmiş, Ticaret Siciline kayıtlı bir şahıs.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Şahıs mecbur değil.

DİNLEYİCİ

Şimdi mecburmuş. Bakın anlatıyorum. Şimdi Sayıştay denetçisi geldi, ben geldiği zaman da emekli olmuştum. İki sene sonra bu olay çıkıyor. İşte sorgu açıyor vergi dairesi mşdşrşne. Benim haberim yok. Vergi dairesi mşdşrş de iyi bir cevap vermiyor. Sayıştay'a gidiyor, Sayıştay Mahkemesi aleyhime karar veriyor. Sonra benden tazmin etmek için,

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Memuriyete geri aldılar seni.

DİNLEYİCİ

şdeme emri gşnderiyor ve bunun şzerine Sayıştayda temyiz ettim. Kendim gittim. İşte orada bşyşk bir kurul var. Orada 20 taneden fazla hşkim var. Olayı ben anlattım, dedim ki, KDV iadesinin esaslarını Maliye Bakanlığı belirler diyor. Maliye Bakanlığı'nın belirlemesinde de ticaret siciline kayıtlı diye bir husus yok.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Yani KDV iadesini hak ediyor.

DİNLEYİCİ

Hak ediyor. Ticaret Sicil Yönetmeliğinde o zaman, nizamnamesinde de böyle bir bilgi var. Şeyi yaptıkları zaman bildirirler diye ticaret siciline. Görevde, ticaret sicili müdürünün görevi gidip görmesi, takip etmesi gerekiyor. Şimdi burada temyiz etmeseydim büyük bir şeyle karşılaşacaktım. Yani burada Maliye Bakanlığı göz ardı ediyor. Daha önceki yıllarda 70’li yıllarda o zamanlarda da vergi dairesindeydim. Bu özel şeyler vardı, bu ücretlerde emekli olanlarda falan. Yine öyle durum vardı, Maliye Bakanlığı tebliği çıktı. Tebliğe göre arkadaşlar işlem yaptılar. Daha sonra Sayıştay denetçisi hepsine zimmet çıkardı. Ancak kanunla bunu kaldırdılar. Yani Sayıştay denetçileri biraz daha dikkatli olursa,

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Evet, Katma Değer Vergisi iadesi sistematığı ile Sayıştay denetimi sistematığı tam birbirine örtüşmüyor, dediğin doğru. Katma Değer Vergisinden bir vergi ziyayı yok. Ama bu taraftan sana Sayıştay zimmet çıkarıyor, bir problem doğuyor yani.

DİNLEYİCİ

O nedenle de vergi dairesi arkadaşları da şey yapmamak lazım.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

O da o zaman kaçınıyor. Bülent beye verelim son olarak, sonra Sayın Başkan cevaplayacak hepsini. Bu son soru, artık alamıyoruz kusura bakmayın.

BÜLENT SOYLAN

Sayın Başkan buradaki sohbetten anlıyorum ki, arkadaşlar “Sayıştay’dan acaba bize bir ekmek düşer mi”...

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Yok, yok hayır, buraya gelen herkesten bir ekmek düşer mi diye biz bakıyoruz. Ancak...

BÜLENT SOYLAN

Bazı öneriler olabilir mi, diye düşünüyorduk. Benim aklıma bir arkadaşımın sözü üzerine başka bir şey geldi. Belediyelerin şirketlerinin, hatta belediye şirketlerinin şirketleri maalesef denetimi yok. Çünkü belediye meclislerinde yapılan denetimler sadece belediyenin merkez hesaplarıyla sınırlı. Siyaseten sınırlı. Çünkü belediyeler üç yılda beş denetçi seçilecek, koca İstanbul Büyük Şehir Belediyesi’ne mesela “üç kişi yeterli” denir. Ufak bir belediyede belki beş kişi tayin edilir de denetim için, çok büyük şehirlerde bu 3’e falan inebiliyor ve neticede bir denetim olmaz. Burada bu şirketlerin sermayesi kamuya ait olduğu için ve Sayıştay’ın kamu sermayesinin kontrolü esas olduğuna göre, maksat o olduğuna göre, acaba bizim gibi bir yarı kamusal kurumun, bu yarı kamusal şirketler üzerinde bir denetim imkanı bulunabilir mi?

Bizim size, sizin bize böyle bir katkınız olabilir mi? Benim sorum bu.

Bir soru daha çok kısa, Sayıştay denetim raporları konusunda sanırım üç, dört sene önce, ya da beş sene önce bir anket yayınlandı. Bu Sayıştay denetçilerinin içinde bulunduğu bir anketti ve Sayıştay Dergisi’nde de yayınlandı. O anket sonuçları maalesef biraz ümitsizdi. Yani Sayıştaycı arkadaşlar

“bu denetimlerin çok yeterli olmadığını, ıslah edilmesi gerektiğini”, hatta “bir takım zaaflar taşıdığını” ifade etmişlerdi, O raporu görmüşsünüzdür. Bunun üzerine bir gelişme oldu mu? Yani onu da yapacağınız ıslahatta, yapacağınız sistem değişikliğinde göz önüne alacak mısınız? Teşekkür ederim.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Çok teşekkür ederiz. Şimdi sayın Başkan’a bunları cevaplama için bırakacağım, daha sonra plaket törenine geçeceğiz. Bu vesileyle bir, iki duyuruda bulunayım, hemen çok süratle, Sayın Başkan’ı uçağına geciktirmeden. Biliyorsunuz, bir panel daha yapabilir miyiz Nisan’da, bilmiyorum, bu belki son panelimiz olur.

Geçenlerde Türk Sanat Müziği Konserimiz oldu. Çok güzel bir konser oldu. Cumali FIRAT beye ve bütün arkadaşlara, Türk Halk Müziği Konserindeki korodaki arkadaşlara da büyük destek verdiler. Çok teşekkür ediyorum. 13 Nisan’da Türk Halk Müziği olacak. Ve şimdi bir de biliyorsunuz halk oyunları zeybek ekibimiz var. Onlar da desteklerini verecekler. Çok eğleneceğinizi tahmin ediyorum. Büyük de bir katılım oldu. Türk Halk Müziğine de sizi bekliyoruz, bunu duyuracağız.

Bir tane biliyorsunuz gayrimenkul satın aldık. Biraz da taksitleri yüklendik. O yüzden sizlere aidatlar konusunda biraz yükleniyor olabiliriz. Genel Kuruldan önce hiç doğru değil bu tabii, seçimden önce ama kusura bakmayın sürçü lisan ettikse.

Burada iki konuğumuz var onları anons edemedik. Sayın Vakıflar Bölge Müdürü Mürsel Bey var. Vergi Denetleme Kurulu İstanbul Büyük Ölçekli Mükellefler Grup Başkanı Sayın Eren YEŞİLYURT buradalar. “hoş geldin” diyemedik ama hiç olmazsa size “güle güle” diyeceğiz hep beraber.

Mürsel beyin bir özelliğı daha var biliyorsunuz, ev sahibimiz. Şimdi “bina” deyince mutlaka hemen bize artık buranın da, ne olacağını sordu, gerekçe de söyledik. Çünkü oranın masrafları çok yüksek, biz oraya belki bir kiracı alabilirsek, buranın kirasını karşılamaya çalışırız. Buraya da gözümüz gibi de bakıyoruz, değil mi arkadaşlar? Çok güzel bakıyoruz, hakikaten çok güzel bakıyoruz. Hoşgeldiniz Mürsel Bey, çok teşekkür ederiz.

Efendim, bir de biliyorsunuz endeks'ten söz ettim. Ekonomi endeksimiz artık olgunlaştı, onu tüm yerlere ilettik. Bakanlığa ilettik. İlgili kurumlara ilettik. Bir, iki karşıdan yorum daha bekliyoruz ve kamuoyuna ilan edeceğiz. Basına açıklayacağız. Fakat birinci dönem geçti, Mart dönemi, dolayısıyla Mart’tan sonraki Nisan, Haziran dönemi artık ilan edeceğiz. O yüzden aşağı yukarı zamanında davranmış olacağız.

Diğer yönden algı anketimiz yedi Odayla birlikte devam ediyor, diğer yedi Odayla birlikte. Gelecekler buraya, 03 Nisan’da bir çalıştay yapacağız. Öyle tahmin ediyoruz ki, bize bir takım sonuçlar verecekler. Bu yapmaya çalıştığımız bizim denetimimizin, hizmetimizin katma değeri konusunda en azından toplumu nasıl bir algılar, tabii ölçemeyeceğiz, ama en azından bir sonuçlar alacağımızı söylediler, daha tam bitmiyor. Tam yayınlanması bir, iki ayı bulacak. Ama Genel Kurula kadar Faaliyet Raporu’na, diğer Odalara da geçecek. Önemli bir rapor, küçük ön rapor verileceğı söylendi. Sanıyorum o da bize ulaştırılır.

Efendim kusura bakmayın, şimdi lütfen siz buyurun, yorduk bugün ama son yorumlarımızı alalım.

SEYİT AHMET BAŞ

Bu denetimin katma değeriyle ilgili 18 Nisan’da işte bir fikir istişaresi yapacağız. Uluslararası kuruluşlardan, Avrupa Sayıştaylarından, Asya Sayıştaylarından gelen sunumlar da olacak, yani bu anlamda uluslararası panel olacak o. Tabii bütün üyelerimizi bekleriz. Fakat şöyle bir sistematik olacak. Bu KGK’ nın kredilendirme sistemi şey yapacağı için, hani onlara henüz yazı yazmadık. Konuştum ben Başkanla Rıza beyle, hani “krediden say, meslek mensuplarımızı geldiklerinde eğitim kredisi almış olsunlar diye. Dolayısıyla siz burada bir imza listesi tutuyorsunuz. Orada çeşitli kurumlardan katılımlar olacağı için, biz onu elektronik ortamda takip edelim. Dolayısıyla katılmak isteyen arkadaşlarımız kayıt yapabilirlerse çok isabetli olur.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

İnternet sitesinden değil mi? Sayıştay’ın internet sitesinden.

SEYİT AHMET BAŞ

Sayıştay’ın internet sitesinde duyuru var. O duyurudan doğru kongre listesine gidiyor. Kongre sitesinde kayıt bölümü var ama kongreye kayıt bölümü paralı. Kongrenin içinde bizim panelimiz parasız, ücretsiz.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Onu özellikle söyleyin.

SEYİT AHMET BAŞ

Tabii onu belirtmek lazım, bir de tabii kayıt olmadan arkadaşlarımız gelebilirler ama sabah oturumlar var, öğleden sonra oturumlar var, öğlen arasında bir yemek olacak. Dolayısıyla kayıt olursa biz de yemek işlerini ona göre ayarlayalım istiyoruz. Aç kalmayız, korkmasınlar, kayıt olmak lazım. Mekân, İstanbul’da Maltepe Üniversitesi Kampüsü’nde, onların 1500 kişilik konferans salonu varmış, dolayısıyla yer açısından herhangi bir sınır söz konusu değil. Epey bir uluslararası katılımcımız da olacak. Biz uluslararası misafirlerimizi ayrıca hani misafir edeceğiz. Onların katılımları belki Cuma öğleden sonra bir taraftan panel devam ederken yurt için, oturumu öğleden sonra yurtiçi yapalım diyoruz. Ulusal katılımcılara bir İstanbul turu yaptıralım gibisinden bir programımız var. Ama en azından sabah ve öğleden sonra katılımcı olacak olan arkadaşlarımız için, öğlen arasında bir ikramda bulunalım istiyoruz. O bakımdan hani kayıt sayısına göre de bir hazırlık yaparız diye düşünüyoruz. O anlamda arkadaşlarımızın katılımlarını, üyelerimizin katılımlarını belki bir duyuruyla tespit edebiliriz. Ankara’dan gelenler için, onlar için biraz daha zor olabilir de, İstanbul’daki arkadaşlarımız zaten buradalar.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

SMS göndeririz.

SEYİT AHMET BAŞ

Çok memnun oluruz. Bülent Bey ne diyor, “Sayıştay’dan bir ekmek çıkar mı” diye, tabii biz bütün arkadaşlarımız bekleriz. Öğlen misafir edeceğiz onları.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Eh bu da bize yeter.

SEYİT AHMET BAŞ

Başkanımız öğlen yemek ikram etti. Sondan başlayarak sorulara devam edelim. Belediye şirketlerinin denetimi konusunda Sayıştay'ın bugüne kadar geliştirmiş olduğu bir rehber yok. Şüphesiz biz mali denetim yapıp, onu raporlayacağız, belediye meclisinde de o görülecek. Tek tük denetimler yapılmış. Biz geçen sene bir rehber geliştirdik ve bir takım pilot denetimler gerçekleştirdik diğer şirketlerin denetimi bağlamında. Ancak, tabii Sayıştay'ın yapmış olduğu denetim bağımsız denetim tüpligasyonu değil. Her ne kadar bağımsız denetime benzer sistematikte mali tablolarına görüş vermek olmakla birlikte, KİT'lerin denetimine benzer bir şekilde bir takım yönetsel performans değerlendirmeleri de yapıp, öneriler sunuyoruz yani belediye şirketleri açısından da bu böyle. Kamu Gözetimi döneminde Bakanlar Kurulu Kararı listeye belediye şirketlerini de dâhil etmişim. Dolayısıyla kim nerede belediye şirketleri belli kriterleri sağlıyorsa, bunlar genel kriterlerden daha düşüktü, şimdi onlar daha da inmiştir. O kısımdan takip edemedim. Dolayısıyla belediye şirketleri belli kriterleri sağlayınca bağımsız denetime tabi zaten, dolayısıyla zorunlu bağımsız denetim yaptırılması lazım. Bu çerçeveye genişletilebilir.

Yaklaşık bir ay kadar önce Slovakya'ya gitmiştik. Slovakya'da belediyeler bağımsız denetim alıyor. Bağımsız denetim raporu yazılıyor, Sayıştay sadece performans denetimi yapıyor belediyelerde. Merkezi kurumlarda her ikisini de yapıyor. Bağımsız denetimin çerçevesi biraz daha o bağlamda genişletilebilir. O belki ne diyeyim uluslararası uygulamalar bağlamında, hakeza 2015'ten itibaren İngiltere Sayıştay'ı belediye denetimlerini bağımsız denetime bıraktı, "belediyelerin mali denetimini bağımsız denetim yapsın" dedi. Kendisi ayrıca uygunluk denetimi yapıyor.

Bunlar değerlendirilebilecek hususlar netice itibariyle. Yeminli Mali Müşavirlik mesleği ilk başladığında Maliye Bakanlığının bir takım işleriyle veya görevlerle sınırlıydı. Daha sonrasında bakıldı ki, burada bir kapasite var. Devlet bu raporlara güvenerek para iade ediyor. KDV iade ediyor. Yatırım indirimi raporları, teşvikleri serbest bırakıyor falan. Dolayısıyla Sosyal Güvenlik Kurumu dedi ki, "biz de Yeminli Mali Müşavirlere iş verelim, dolayısıyla ilişiksizlik raporu yazsın Yeminli Mali Müşavir". Vakıflar Genel Müdürü dedi ki bize "özel vakıflar için denetim içi hizmet alalım". RTÜK, "reklam paylaşımı biz hizmet alalım". Dolayısıyla demek ki bir kapasite var. Güvenilir bir hizmet. Kamu yavaş yavaş bu alanı tanıyor. Nilgün hoca da Yeminli Mali Müşavirlik hizmetiyle ilgili röportaj yapmaya geldiklerinde "hani nasıl görüyorsunuz durumu, ileride işte bağımsız denetim, Yeminli Mali Müşavir kalkar mı, iner mi" filan dediklerinde, dedim ki, "bu birbirini tamamen örten, ya da birbirinin tamamen alternatifi olan müesseseler değil bunlar, her ikisinden beklenen hizmet farklı, dolayısıyla ben karamsar bir bakış açısına sahip değilim, daha iyi bir bakış açısına sahibim, yani meslek nasıl ilk sistematığı oluşturulduğunda, daha henüz kanunda yokken, 3568 de çıkmamışken, bir güven oluşturulduysa ve diğer kurumlarda bu güveni değerli görüp Yeminli Mali Müşavire ilave farklı görevler verdiyse, bunlar aslında görev yokken başlamıştı. Kanunla daha sistematik hale geldi. Dolayısıyla Yeminli Mali Müşavirlik mesleği bu güvene demek ki layık ki kamu kurumları bunu gösteriyor. Çürük elmalar yok muydu? Çürük elmalar vardı. İstisnalar kaideyi bozmaz", dedim. Yaklaşık diyelim işte bir saat kadar onlarla mülakat yaptık. Sonuçlarını onlar değerlendireceklerdir.

O gün akşamı Cumhurbaşkanı yeni bir şeyi açıkladı, mülakat yaptığımız günün akşamı. Dedi ki, "ilk yüz günlük eylem planı, ilk yüz günün içerisinde biz KDV iadelerini Yeminli Mali Müşavir raporuyla birlikte on gün içinde yapacaksınız". Dolayısıyla hani devletin en tepesindeki ağızdan

Yeminli Mali Müşavirin isminin geçmesi, ona güvenilirliğinin teyit edilmesi ve “o rapor üzerinden iadelerinin daha kısa sürede yapılabileceği” çok önemli bir vurgu. O anlamda mesleğin geleceğiyle ilgili, şüphesiz dönemselsel olarak bir takım şeyler, sıkıntılar olabilir. Bugün itibariyle bir döviz krizi bir şeyler yaşandı, piyasa çalkalandı. Sadece Yeminli Mali Müşavir mesleğinde değil, her sektörde sıkıntı var bu doğal. Reel sektöre hizmet veren kurumlara, kişilere yansımaları oluyor. Mümkün mertebe bu ortamın seçimlerden ziyade biraz daha ekonomiye kayması, gündemin, ekonominin oluşturulması ve daha öngörülebilir bir sistematüğün oluşturulması her şeyi etkileyecektir. Bu bakış açıları da etkileyecektir. Sayın Başkan’ın bahsetmiş olduğu bu endeks, aslında bu ileriye dönük olarak iyimser bir sonuç gösteriyor. Endekse göre, bazı sektörlerde bir, iki puan daha iyileşme var. Turizm sektöründe çok daha fazla bir beklentini görünüyor. Dolayısıyla bunlar ön bir gösterge olması babından önemli.

Denetim sistematüğünde, daha önce bahsettik ama, denetim sistematüğünden biraz bahsetmekte fayda var. Sayıştay raporu denilince, raporlar karışıyor birbirleriyle. Sayıştay denetimini “düzenli denetim” diye tarif ediyor kanunumuz, düzenli denetim yapar. Düzenli denetim, mali denetim ve uygunluk denetimini içeriyor.

Biz mali denetim raporlarını meclise gönderiyoruz. Bu konular, kurumların zorlandığı konular. Şu alanlarda öneri olarak şu tür düzenlemelerin yapılması var. Bir eleştiri varsa, ona ilişkin mevzuat varsa, öneriler de vardır. Dolayısıyla denetçi önerisini ilgili kamu idaresine ve de meclise sunuyorum. Bu mali denetim raporu.

Mali denetim sürecinde uygunlukla ilgili, kamu zararı değerlendirilmesini gerektiren hususlar varsa ona biz “yargıya esas rapor” diyoruz. Uygunluk açısından kamu idaresinin yapması gereken işlem ayrı, kamu görevlisinin yaptığı kamu zararını teşkil ettiği iddia ettiğimiz işlem ayrı. Bir kamu zararı iddiası varsa, netice itibariyle bu bir iddiadır. Denetçi iddiada bulunabilir. Bu savcının iddianamesine benzer bir şeydir. Kamu zararı olup, olmadığına mahkeme karar verir. Dolayısıyla mahkeme süreçleri bitmeden “burada zarar vardır” ya da “yoktur” diye herhangi bir kuruma, birime, kamuya herhangi bir duyuru yapılmaz. Mahkemelerde süreçler biter, mahkeme kararları internet sayfasında yayınlanır. Daha sonra temyize giderler, Temyiz Kurulu kararları da internet sayfasında yayınlanır.

Onun dışında ayrıca uluslararası standartların performans denetimlerini, bizim “konu denetimi” dediğimiz, konu bazlı raporlar var. Konu bazlı raporlar bir kamu kurumunun eleştirisinden ziyade, birden fazla kamu kurumunu ilgilendiren konuların hep birlikte ortaklaşa çözümüne yönelik olarak sunulan öneri raporları. Bunlar geçmişte çok az. Ancak, bir müddet belli konular itibariyle bunlar üzerinde yoğunlaşalım. Kamu idaresine öngörü sunalım. Şüphesiz Sağlık Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı’nın işleri bir taraftan, Gümrük Müsteşarlığı, Hazine’yi ilgilendiriyor, Türk Ticaret Bakanlığı oldu, Bakanlıklar birleşti, ayrıldı derken, bir taraf itibariyle de yani Sağlık Bakanlığı’nı cevap verdiği ne diyelim, ilaç bazlı bir malzeme var. Aynı zamanda onu ithal eden, ihraç eden şirket var. Yani Fransa’dan şirket ihraç ediyor, aynı şirketin Türkiye’deki şubesine ithal ediyor. Dolayısıyla burada bir transfer fiyatlaması incelemesi de gerekiyor. Ancak Sağlık Bakanlığı’nın ne Gümrük’le, ne Maliye’yle alakası var. Maliye tarafının bundan haberi yok, Gümrük tarafının hakeza bundan haberi yok. Dolayısıyla bu konuyu biz inceledik. Kurumlara bir rapor sunduk. Belki bu ortak bir sorun. Yani bunu koordinasyon içinde götürmemiz lazım. Gümrük yönünde incelenmesi lazım, transfer fiyatlandırması yönünden incelenmesi lazım, dolayısıyla bir de o tür raporları da onlar tamamen kamu idaresine yol göstermek üzere yapılan, hazırlanan raporlar.

Arkadaşlarımızdan birisi dedi ki, işte KDV iadesinin tebliği vardı, onu şey dikkate almadı. Esasen denetim sürecinde bütün grup başkanlarını topladım Aralık ayında. Geçtiğimiz dönemde raporlarda

da bu tür eleştiriler var. Dolayısıyla arkadaşımız diyor ki, “kanun hükmü bu”, bunlarla ilgili bir yönetmelik çıkmış, yönetmelikte şöyle düzenlemiş, kamu idaresi yönetmeliğe göre işlemi yapmış, ancak, bu yönetmelik kanuna aykırı, kanuna göre bu işlem doğru değil. Ben denetim kuruluşlarını topladım dedim ki, “bir dakika, bir dakika arkadaşlar ne yapıyorsunuz, yönetmeliğin kanuna aykırıymış önemli değil, o Danıştay için, varsa sizin böyle bir düşünceniz, bir müzekkere yazın Başkanlık makamına deyin ki, (burada böyle bir düzenleme var, biz bu yönetmeliğin kanuna aykırı olduğunu düşünüyoruz, bu tebliğin yönetmeliğe aykırı olduğunu düşünüyoruz, dolayısıyla bununla ilgili Başkanlık bir aksiyon alsın) yani biz Başkanlık olarak bunu alın ilgili kamu idaresine gönderin, bizim değerlendirmemiz budur, buna ilişkin düzenleme yapın deriz”. Meclise raporlama yapalım. Ama bununla ilgili kamu idaresine eleştiri yapmayalım. O zaman kamu görevlisinin hukuk güvenliği ne olacak, Kamu görevlisi geçerli mevzuata göre uygulama yapmış, daha ne yapsın adam. Bir mevzuat var ve yürürlükte. İptal edilmediği sürece o mevzuat geçerli. Dolayısıyla biz o mevzuatı kendimizce geçersiz sayıp, bir savunmaya giderek “burada bir aykırılık vardır” demeyelim, böyle bir eleştiriye kamu idaresi raporlarına koymayalım.

Bunun sistematigi vardı, olabilir. Değerlendirilir. Onu bir müzekkereyle Başkanlığa yazın, ilgili kamu idaresine biz bunu bildirelim. Onlar düzenli işler yapsınlar. Yönetmeliği değiştirsin. Dolayısıyla kamu görevlisinin sorunu değil.

Bu anlamda bu konu, malum denetim elemanları asar, keser, böyle denetim elemanı gidiyor. Yönetmeliği yok sayıp, eleştiri yapıyor. Yani bu doğru bir yaklaşım tarzı değil. Önümüzdeki süreçte bu tür eleştiriler, Başkanlığa bildirilecek hususlar olsun bize bildirin. Biz bunu derleyip, toplayalım, ilgili kamu idaresine, ben de gideyim ilgili Bakanla görüşeyim, “şu konuda yönetmelikte sıkıntımız var, bu çok uygun değil, ya kanunu değiştirin uygulama doğruysa, yani kamu hizmetine bu şekilde daha etkin veriliyorsa, o zaman kanuna uyarlayın yahut da yönetmeliği değiştirin”. Yani hesap verilebilirlik dediğimiz şey, “kuralları koy, o kurala uygun iş yap”. Yok, iş yapma usulü teknoloji değişmiştir, kaynaklar daha etkin verimli kullanılıyorsa kamu hizmeti daha kolay veriliyordur. O zaman tespit edip, geçmişte kalmış mevzuatı değiştir, uyum sağla. Temel kurallarla yapılan işler birbirine uyumlu olsun. Hesap verilebilirlik dediğimiz şey baştan beri bu zaten. Dolayısıyla kamu görevlisi yürürlükteki mevzuatı uygulamışsa, bizim kamu görevlisini eleştirmemiz doğru değil. Sistemi eleştirelim. Sistem düzenlensin.

O anlamda yine Bülent beyin sormuş olduğu denetim ile ilgili olarak gündeme getirilen bir takım sıkıntılar vardı. Gündeme getirilen sıkıntılar aslında benim sıkıntılarım. Bütün denetçileri topladım. 30’şar kişilik denetçi gruplarımız var. Denetim gruplarını topladım dedim ki, “arkadaşlar denetim yapıyoruz, gayet güzel, yaptığımız denetimi biz biliyoruz, fakat dokümantasyonda eksiklerimiz var bizim, yani denetim temelde bir güven mesleği, bir rapor yazacağız ve raporumuza üçüncü şahsın güvenmesini isteyeceğiz, onun dışında ilgili taraflar her kimse, akademisyenler, vatandaş bu raporlara güvenecek. Raporlara güvenecekse bizim bunun dokümantasyonunu yapmamız lazım, yani denetim izi kalsın burada. Sen gittin kamu idaresine denetim yaptın, diyelim kamu idaresi her şeyiyle dört dörtlük, olumlu görüş vereceğiz. Geldin, olumlu görüş de yazdın. Peki, ben idare olarak nereden bileceğim? Ne yaptın kamu idaresinde? Yani gittin, gezdin, dolaştın, geldin de, tatil yaptın da, iki satır da rapor yazdın. Değil mi? Yani tek denetim görüşü ne diyorsa, inceledim, raporlama çerçevesine uygun gördüm, doğru ve gerçeği yansıtıyor, bu kadar, denetim görüşü bu herhangi bir bulgunuz yoksa. Dolayısıyla ben senin denetim dosyanı görebilir miyim? Denetim dosyasında dokümantasyon tam olmalı. Denetim dosyasının dokümantasyonu olmadığı sürece benim işim, gittim, baktım, iyi çocuklar, okumuş çocuklar, demekten ileri bir anlam ifade etmiyor. Dolayısıyla yani Sayıştay denetçi arkadaşlarım orada bir takım eleştiriler getirirken diyor ki, “ben eski denetim alışkanlıklarımı kırmak için, o direnci kırmak için kurumda uğraşıyorum”. Arkadaşımızın eleştiri yok mu? Sahaya gidince o denetimin fazlasını yapmıyor. İlk denetim programı alınmış, denetçiler

Yeni denetim standartlarını uygulamakta zorlanmasınlar, program yönlendirsin. Gayet güzel de bir program. Piyasada versiyonu var onun, biz onu almışız. Bu program yönlendiriyor. Bu prosedürü çalıştı. Peki, bu prosedürle ilgili yapman gereken işlemler şunlardır, onları yerine getir. Çalışma kâğıtlarını düzenle, prosedürü kapat. İkinci prosedürü çalıştır, kapat. Üçüncü prosedürü çalıştır, kapat, zaman alıyor. Bir tanesini çalıştır, sonra ötekini, bir bitmiyor, ikincisi, üçüncü, dördüncü derken, diyor ki, “ben denetim prosedürlerini doldurmaktan”. Dolayısıyla iki tane prosedürü çalıştıracaksın, çalışma kâğıtlarını da onun içine boca edin. Çalışma kâğıdını açıyorsun, “kayda değer bir işlem görmemiştir”, o zaman niye “çalışma kâğıdı” yazdın oraya. Eski alışkanlıkları değiştirmeye, kırmaya, daha şeffaf süreçler işletmeye çalışıyoruz. Genel zaman içerisinde, listeden kıdemli olan arkadaşlarımız dedi ki, onlar bildiği gibi iş yapsın. Evet, onlardan sadece uygunluk denetimi isteyelim. 55’in üzerindeki arkadaşımız şimdi burada bilgisayarın başına oturup, prosedürleri çalıştır, ne diyelim, onlardan mali denetim istemeyelim, uygunluk denetimi isteyelim. Sadece uygunluk denetimi isteyelim.

Mali denetim tam inceleme gibi bir şey, yani vergi denetimi karşılığı gibi, ama uygunluk denetimi de kısmi inceleme. Nispeten daha küçük belediyelerde belli hususlara baksınlar, gelsinler. Dolayısıyla kısmi incelemede de belli hususlara bakarsınız, ilgili olduğu kadarıyla dokümantasyon yaparsın, gerek görmediğin insanları yapmazsın. Dolayısıyla bir mali tablolarına genel bir görüş onlardan istemiyoruz, uygunluk denetiminde. Ama mali denetim yapacaksak, bunun bir çerçevesi var, o çerçeveye uymalı. Denetim için önemli, ancak dokümantasyon denetimden daha önemli. Biz kullanıcılara diyorsak, “bunlara güvenin”, sorulduğunda denetim dosyasını ortaya koyup, açıklamamız lazım. Nasıl ki Kamu Gözetim Kurumu gelip bağımsız denetim şirketinde çalışma yapıyor, denetim dosyasını istiyor, o halde ihtiyaç olduğunda bizim de bunu açıklayacak denetim dosyamız tam olmalı.

Bir arkadaşımız sordu, “denetim nasıl oluyor, hangi kurumlar denetime alınıyor”. Denetim derken, her kriterimizi bütçe belirliyor. Biz kullanılan kamu kaynağının ne kadarını eritiyoruz, dolayısıyla biz ona bakıyoruz. Mali denetim raporu meclise gitmesi gereken bütün kurumları denetliyoruz. Türkiye Büyük Millet Meclisi “filanca kurumun raporu gelmedi” diyemez. Kurumun küçüklüğü, ona bakmıyoruz. Ama merkezi yönetime tabi, merkezi yönetim kapsamındaki bütün kurumların mali denetimini yapıyoruz ve meclise rapor veriyoruz.

ZAFER ALTINTAŞ

Burada kaç yılda mesela, yani her yıl olabiliyor mu?

SEYİT AHMET BAŞ

Her yıl merkezi denetim kapsamında idarelerin mali denetim raporu da meclise gider, irili ufaklı fark etmez. Atatürk Dil Tarih Kurumu, 8 milyon bütçeli bir kurum. İnsan Hakları Kurumu daha küçük bütçeli, bunlar yeni kurumlar. Dolayısıyla denetim yapılır, rapor meclise gider. Uygunluk denetimi varsa, ilgili mahkemesine gider.

Onun dışında başta büyük şehirlerin de olmak üzere, bütçe büyüklüğüne göre, benden önce revizelerini alalım demişler. Ben o kanaatte olmadım. Denetim Koordinasyon Kurulumuz var. Denetim bütçede yapıyor. “ben il belediyesini alacağım” diye alıp, burada Fatih Belediyesini ihmal edemem. Dolayısıyla benim için il ya da ilçe hiç önemli değil, hacim önemlidir. Dolayısıyla biz genelde hacme bakıyoruz.

Faaliyet Raporu'muzda da denetim çalışmalarının ne kadar arttığı Faaliyet Raporu'muzda görünüyor. Ona ilişkin bir analiz de koyduk 2018'in Faaliyet Raporu'nda. Dolayısıyla arkadaşlarımız oradan da denetçi başına düşen denetim hacmi ne kadarmış, bunu rahatlıkla görebilecekler. Dolayısıyla normalde bütçe açığı enflasyon üç aşağı, bir yukarı artar falan, ama bizimki enflasyonun çok daha üzerinde bir artış var. Kamu kaynağının daha fazla kısmını denetleyelim istiyoruz.

Denetim raporlarında, yani meclise giden raporların 2012'den itibaren 1612, yani 1700'e yuvarlak da tam söylemiştik. 2012 – 2018 arası. Toplamda yani diğer diğer kurumlar dâhil 3071. Az önce internet sitesinden baktım ona. Orada bu bilgi var. Dolayısıyla hani tazmin, zimmet, sorgu üzerine tahsilat ne kadar yapmıştın ayrı, denetim raporlarının hesap verebilirliği sağlayacak olan, siyaseten hesabı soracak olan kuruma gönderiliyor olması, yeterli şeffaflığın, hesap verilebilirliğin rahatlığını oluşturuyor. Hesap sormak meclis işi, siyaset insanı neyi soracak, Halk soracak. Yani Sayıştay'a verilen görev bu. Ben hesap verebilmek için raporları düzenliyorum.

Bu köprüyü niye oraya yaptınız, öbür tarafa yapmadınız, o benim soracağım soru değil, onu milletvekili soracak. Ama bu köprünün maliyetinin tutarı mali tablolarda doğru olarak yansıtılmış mıdır, benim meclise verdiğim raporun özü bu. Uyum konusunda eleştiriyoruz, öneriler sunuyoruz. Bu konularda mali tabloyu etkileyen hususlar, bunların düzeltilmesini istiyoruz.

Raporların dönüşü, karar mercilerinin uyardığı kadarıyla dönüş oluyor. O bakımdan 2018 itibariyle bir izleme cetveli oluşturduk. Bütün denetçi arkadaşlarımız kamu kurumuna gittiğinde geçen sene hangi bulgular varmış, bunlarla ilgili ne iş yapılmış. Bunu kamu idaresine soruyor. İlgili çalışma kâğıtlarını da düzenliyor, denetim dosyasına koyuyor. Ben de denetçi arkadaşlarımıza gruplardaki toplantılarda derim ki, “bunları saklamayın, ben de göreyim bunları”, diyorlar ki, “Başkan saklı değil, açarsan bakabilirsiniz”. Açarsam bakabilirim ama bunu bilgisayar ortamında rapor verilmeli, yani raporlamaya imkân verecek şekilde tutmuyoruz. Word dokümanı bilgisayar raporu değil mi? Bunu bir data base yüklemem lazım. Sayısal veri haline gelmesi lazım, dosyayı 2018'den itibaren o tür bir izleme formu da oluşturduk. Ne yapacağız? Denetçi arkadaşımız diyor ki, “Başkanım bu geçen sene de yazılmış, önceki senede yazılmış hiçbir şey yapılmadı”. Meclis de plan bütçe tartışmalarında dinlediğim bu konuyu öne çıkarmışsa, o zaman ilgili bakanın haberi olmamış veyahut ona bakan yardımcısı var. Eğer öne çıkarmamışsa bu bilinmiyor. Dolayısıyla bunu bahane edip, ben ilgili bakana gittiğimde götüreyim, diyeyim ki, “şu konular beş seneden itibaren, bu konularda hiçbir ilerleme kayıt edilmemiş. Bu konular üç seneden beri yazılıyor. Bunlarla ilgili ne tür bir çözüm yolu bulabiliriz? Denetçi anlaşılın uyum sağlamakta zorlanıyor. Dolayısıyla buna karar verecek olan merciyle de bunu istişare etmek lazım. Dolayısıyla bunlar karar verecek mercilerin dikkati çekilmediği sürece onlar orada durur. Ben Plan Bütçe Komisyonu'na sunayım bunu. Plan Bütçe Komisyonu Başkanı denetim raporunu milletvekili okuyamıyor ki, okusa da dikkatini çekmiyor. Biz bunu 2016'da yazmışız, 2017'de yazmışız falan diye. O hikâye, yani iki sayfalık raporun milletvekili tarafından orada vatandaş sorduğunda düşünmeyin. Ne oluyor? Milletvekilleri şunu diyorlar, “Başkanım gayet güzel rapor var, bunlar daha açık olsa”, netice itibariyle tek denetim, mevzuatı koymadan eleştiri yapıyoruz. Mevzuat, zaten gerekli açıklıktan yoksun, dolayısıyla biz bunu mümkün mertebe açık hale getirelim dedim. Milletvekilleri açıkça şunu söylediler, yani genelde muhalefet milletvekilleri tabii Sayıştay'ın raporunu onlar kullanacak, dediler ki, “Başkan konuşmasını yaptıktan sonra Sayıştay raporlarıyla ilgili kim konuşacak diye biz Bülent KUŞOĞLU'na bakıyoruz. Bülent KUŞOĞLU bir şey söylerse, arkasından bütün

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Yani programlayan o.

SEYİT AHMET BAŞ

Denetimden gelen kişi o. Dolayısıyla milletvekili kendisi backraundu yoksa, denetimden gelmiyorsa, danışmanı yoksa mali müşavir, bizim milletvekillerinin dört tane danışman hakkı var ama, şoför yapıyor, çaycı yapıyor, bilmem ne yapıyor. Bir tane de mali müşavir al, değil mi? Ancak maalesef geldiğimiz şeyler, o tür bir etkinlik milletvekillerinde yok. Ancak daha sonra ortaya koyarsak, şu Bakanlık şu hususlar var dersek, milletvekili de ona göre ilgili bakanın dikkatini çekiyor, sorusunu oradan doğru soruyor.

Kamu İhale Kanunuyla ilgili Zafer Bey sordu. Kamu İhale Kanunumuzun konusunda bir hata var. Avrupa'daki kamu ihale kanunlarına da baktım, "bizim kanunumuz her şey kanuna tabidir" diyor. Asıl "tanım", "kapsam" kelimesi yanlış. Diğerleri "şu şu işlemler hariç" dolayısıyla istisna koymaya gerek duymuyor. "hepsi tâbidir" deyince, ondan sonra istisna koyacağım. "şu istisnadır olmaz, bu istisnadır olmaz, a, b, c, aa bb,diye gidiyor. Başındaki yanlış o yapmış. Kurgu yanlış, kurgumuz orada yanlış. Yani kapsam kısmı düzeltilmediği sürece yani çok sayıda istisna olur. Türkiye'de istisna edilen konu Avrupa'dakiler gibi değil. Avrupa daha da ileride, sektörler yasası diyor, bölgeler yasası diyor, dolayısıyla biz mesela daha ona geçmedik. Sektörler incelemesini yapmadık. Dolayısıyla Türkiye'de kamu ihalenin dışında tutuluyor da, Avrupa'da ihalenin içine mi? Değil. Genelde bizim hani kapsam maddemiz yanlış. Her şeye tâbidir deniliyor ve arkasından, "şu konuyla ilgili bir şey var, onu istisna edelim", istisnalar saymakla bitmiyor ki, çok sayıda istisna çıkabilir, bu anlamda kamu ihale işine böyle bakmak lazım.

Tabii denetime tabi şirketler konusunu değerlendirdik. İnşallah yakında açıldıkça dua edelim. Ziyaretçiler canlansın, tüccar daha çok kazansın.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Biz bu siyasi partilerle belediyelerin Yeminli Mali Müşavir denetimine tabi turalım, bazı yerlerde daha iyi olur Sayın Başkan.

SEYİT AHMET BAŞ

Benzer bizim de sıkıntımız var siyasi partiler konusunda. Anayasa Mahkemesi denetliyor siyasi partileri. Biz Anayasa Mahkemesi'ne yardımcı oluyoruz. Siyasi partilerinki iki aşamada yapılıyor. Anayasa Mahkemesi diyor ki, "evrakları gönderin", siyasi partiler evraklarını Anayasa Mahkemesi'ne gönderiyorlar. Sayıştay denetçileri bunlara bir usul yönünden göz atıyor, eksiklik var mı, yok mu, dosya tekemmül etmiş mi etmemiş mi? Ön inceleme yaptıktan sonra muhasebe eksikleri tamamlansın diye Anayasa Mahkemesi'nden bilgi analiz merkezinden tekrar talep ediliyor. Geldikten sonra esas üzerinde inceleme yapılıp, rapor Anayasa Mahkemesine veriliyor. Anayasa Mahkemesi de bizim raporumuz üzerine görüşüp nihayetlendiriyor. Ancak, denetimin sahibi Anayasa Mahkemesi'dir.

Evet, en son KGK'da iken böyle yapmıştık, birkaç defa sohbet yapıyorduk. Tabii esasen kamu denetimi ve özel denetim zaman içerisinde daha yakınsama yapmış vaziyette. Bir takım özel denetim standartları olmakla birlikte, onlar denetimin özünü değiştiren şeyler değil. Esasen standartlar denetimin özünü gösteriyor. O anlamda özel denetim sistematikliğini düzenlemiş birisi olarak kamu denetim o tarafa doğru hani yakınsamaya çalışıyorum. Uluslararası sistematik böyle, dolayısıyla bizim yaptığımız çalışmanın ulusal bir karşılığı yoksa onun çok fazla bir anlamı yok. O anlamda uluslararası sistematikliğini kullanmak lazım.

Biz bu bağlamda geçtiğimiz süreç içerisinde yine INTOSAI'nın öngördüğü kurallardan birisi, “meslektaş değerlendirmesi yaptırın” diyor. Şimdiye kadar böyle bir çalışma yapmamışız. Meslektaş değerlendirmesi Pakistan Sayıştay'ından istedik. Dedik ki “buyurun gelin bize bir meslektaş değerlendirmesi yapın”. Ancak, “onlar gelmeden önce de evimizi derleyelim, toplayalım” dedim. Birkaç arkadaşı görevlendirdik. Meslektaş Değerlendirmesi Standardı çerçevesinde kendimizi bir gözden geçirelim ve onlar gözden geçirdiler. Kendi elemanımız, arkadaşlarımız geldiler bana bir sunum yaptılar. Benim duruşum gayet güzel. Her ne kadar bazı konularda benim de çekincelerim olmakla birlikte ben bu Denetim Koordinasyon Kurulu'nu toplayacağım. Yani Sayıştay'ın Yönetim Kurulu'nu toplayacağım bu raporu bir de siz orada sunun. Koordinasyon Kurulu'nu topladım ve arkadaşlara birinci uyarıyı yaptım. Dedim, “Madde 1, arkadaşlarımız denetim yaptılar, bu Meslektaş Değerlendirme Standardına göre, kendi kendimizi değerlendirdiler, bir takım değerlendirmeleri var, ama kızmak yok, kavga yok, kimseyi ezmek de yok, kimse üzerine alınmasın, eksiklik varsa bizim eksikliğimiz, dolayısıyla bu eksikliği biz gidereceğiz”. “biz işi yapıyoruz da doküman yapmıyoruz”. Doküman yapacaksınız. Dolayısıyla yaptığımız işi dokümana tabi tuttuğumuz sürece kimseye güvenmeme şansımız yok.

O anlamda geçen yıl bu çalışmayı yaptırdım. Bu yıl içerisinde de Pakistan'dan dört kişi geldi. Onlar da meslektaş değerlendirmesi çalışması yaptılar. İkinci bir etap daha yapacak, ondan sonra raporunu bize sunacak.

INTOSAI diyor ki, “meslektaş değerlendirmesini yap, bunu istersen kamuya duyurabilirsin, istersen bize gönderebilirsin, istersen göndermeyebilirsin”, yani Sayıştay'a şu imkânı veriyor, “bu değerlendirmeyi yap, kendi eksiklerini gör, tamamla, sonra duyurabileceğin bir değerlendirme daha yaptın, onu da duyur” diyor.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Çok teşekkür ederiz Sayın Başkan. Biliyorsunuz bizim de 25 – 30 yıldır bir standart arayışımız ve çalışmamız var. Biz sizinkinden de çok yararlanırsınız, özel denetim, Yeminli Mali Müşavir daha iyi olur, spesifik bir konu olduğu için sizin çalışmalarınızdan yararlanmak istedim. Bizim yapmamamızın nedeni, asıl işverenle, yani Maliye Bakanlığı'yla birlikte yapmamız lazım. Tek başımıza yaptığımızda bir işe yaramıyor, ama Standart Komisyonumuz çalışıyor, burada arkadaşlar da var. Onlardan ben rica edeyim, sizin uygun bir zamanınızda bütün bu INTOSAI çalışmalarınızdan yararlanalım müsaade ederseniz.

SEYİT AHMET BAŞ

Memnun oluruz, öğlen yemeği de ikram ederiz.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Efendim Sayın Seyit Ahmet BAŞ'ı hep beraber bir alkışlayalım. Bizim naçizane bir...

SEYİT AHMET BAŞ

Sunumda göstermiş olduğumuz Divan-ı Muhasebat ve Divan-ı Şark tabakları vardı, ben onları daha önce Sayın Başkana sunayım.

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Çok sağ olun, bizim ki öyle pek ahım şahım değil, kusura bakmayın, ama olsun.

SEYİT AHMET BAŞ

Teşekkür ederiz, teşekkür ederiz, gayet güzel bir plaket olmuş, eskisinde şu yaldızlar falan yoktu galiba değil mi? Bu kitaplar...

BAŞKAN VEHBİ KARABIYIK

Onlar benim, kimseye vermem. Efendim, çok teşekkür ederiz.